

ikke har fysisk form af en computer, som vi alle sammen forestiller os den ser ud, men er pakket ind i alle mulige andre former for elektronik.

At det ikke kun er i Danmark, man interesserer sig for det her problem, viser sig jo ved, at *The Economist*, som ikke er et hvilket som helst blad, faktisk brugte sit oktobernummer her i 1997 til et helt særtillæg lige præcis om de problemer, vi har diskuteret i dag. Så det er ikke det bare hysteri.

Derfor irriterede det mig også utrolig meget, at et så velanskrevet foretagende som Ingeniøren den 8. august her i 1997 havde en leder under overskriften »Stop hysteriet om år 2000«, hvor de et stykke nede i lederen skriver:

»Vi bliver simpelt hen trætte af at høre om det, og mange vil i deres stille sind mene, at det er alt for overdrevet til at kunne være sandt.«

Altså at et forum som »Ingeniøren« videreformidler et sådant synspunkt tyder jo på, at der er behov for endog en meget kraftig informationskampagne. Mange af dets læsere er jo de folk, der skal løse disse problemer, og hvis de får bibragt den opfattelse, at det bare er noget hysteri, tager de grundigt fejl.

Det slutter sin leder med den overvejelse, at det jo kunne være, at det i virkeligheden bare er noget, softwarehusene har fundet på for at få en større markedsandel, men dér skulle vi hilse at sige, at det bestemt ikke er tilfældet. Det er et meget stort og alvorligt problem, og mange softwarehuse havde nok været det problem foruden, for da de leverede udstyr tilbage i 1970'erne og begyndelsen af 1980'erne, havde de da ikke en forventning om, at kunderne pludselig skulle vende tilbage i 1998 og stille krav om at få det hele repareret og lavet om.

Ministeren var inde på, at når det gjaldt Skatteministeriet, havde man styr på tingene. Det håber jeg er korrekt. I denne sommer var meldingen ellers den, at der i øjeblikket var 75 mand plus eksterne konsulenter i gang i Skatteministeriet for at få dets computere opgraderet. Det forlyder ikke, om de er blevet færdige endnu. Det er også sådan, at specielt når det gælder Undervisningsministeriet, er man end ikke engang gået i gang med en kortlægning endnu.

I Arbejdsministeriet, og vi har oven i købet ministeren til stede, hævdes det, at hele AF-systemet skal udskiftes, og at der er fastlagt en eller anden køreplan, men man er ikke gået i gang endnu, og når det gælder Erhvervsministeriet, har hele sagsbehandlingen omkring

journaler osv. heller ikke fundet sin løsning endnu.

Så der er nok af opgaver at tage fat på, og derfor glædede det mig selvfølgelig, at ministeren gjorde den afsluttende bemærkning, at de ledere, der ikke lever op til deres ansvar, skal gå af. Jeg går ud fra, at det så også gælder den regering, der sidder i januar år 2000 og ikke har påtaget sig sit ledelsesansvar.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) **Forespørgsel nr. F 10:**

Forespørgsel til arbejdsministeren og undervisningsministeren:

»Hvad kan regeringen oplyse om udsigten til at løse flaskehalsproblemerne inden for det offentlige arbejdsmarked set i lyset af den nuværende mangelsituation, de uddannedes erhvervsmæssige mobilitet, den fremtidige efterspørgsel samt adgangsbeholdningen/rekrutteringsproblemerne inden for social-, sundheds- og undervisningsområdet?«

Af Bruno Jerup (EL) og Jette Gottlieb (EL).
(Forespørgslen anmeldt 8/10 97. Fremme af forespørgslen vedtaget 22/10 97).

Begrundelse

Bruno Jerup (EL):

Enhedslisten har stillet en forespørgsel til arbejdsministeren og undervisningsministeren, som lyder:

»Hvad kan regeringen oplyse om udsigten til at løse flaskehalsproblemer inden for det offentlige arbejdsmarked set i lyset af den nuværende mangelsituation, de uddannedes erhvervsmæssige mobilitet, den fremtidige efterspørgsel samt adgangsbeholdningen/rekrutteringsproblemerne inden for social-, sundheds- og undervisningsområdet?«

Der er udbredt flaskehalse på det offentlige arbejdsmarked. De regionale arbejdsmarkedsråds meldinger er entydige. Mens flaskehalse på det private arbejdsmarked ofte kun er potentielle eller kun handler om ganske specialiserede faggrupper, som der i øvrigt ofte tages konkret fat på, er flaskehalsene, når det drejer

sig om den offentlige service, langt mere massive.

Mens en privat flaskehals kan handle om konkret mangel på rendegraveførere eller reservedelsekspedienter, handler det på det offentlige arbejdsmarked om store, brede fagområder, f.eks. folkeskolelærere, jordemødre og sygeplejersker. Kort sagt er det faktisk kun inden for det offentlige arbejdsmarked, at der findes reelle flaskehalse. Her er der brug for en længerevarende samfundsmæssig indsats for at fjerne problemerne.

Men denne indsats er udeblevet. Mens tegn på flaskehalse på det private arbejdsmarked bliver taget meget alvorligt af arbejdsmarkedsrådene og AF, bliver der kun sjældent sat effektivt ind, når det gælder alvorlig mangel på arbejdskraft på det offentlige område. Det virker nærmest, som om systemet, dvs. også regeringen, sætter sig hen i et hjørne og venter på, at mangelen går over af sig selv.

På nogle felter kunne arbejdskraftmangel let afhjælpes, hvis regeringen lempede på den snærende adgangsbegrænsning, der forhindrer velkvalificerede unge i at starte på uddannelser inden for det sociale område, det pædagogiske område eller sundhedsområdet.

På andre felter, først og fremmest når det gælder sygeplejersker, er der brug for både at udvide kapaciteten og tiltrække flere unge.

Det er med det udgangspunkt, at vi ser frem til at høre ministrenes politiske overvejelser på vegne af regeringen.

Besvarelse

Arbejdsministeren (Jytte Andersen):

Hele den arbejdsmarkedspolitiske indsats har som formål at skabe balance på arbejdsmarkedet mellem udbud og efterspørgsel.

Et af de forhold, som kendetegner et velfungerende arbejdsmarked, er, at virksomhederne kan få den arbejdskraft, de har brug for, med de kvalifikationer, der er behov for, og den primære opgave er faktisk også, at der ikke opstår flaskehalse hverken på det ene eller på det andet område.

Balancen på arbejdsmarkedet opnås ved at føre en aktiv arbejdsmarkedspolitik, som bl.a. gennem uddannelse bidrager til en velkvalificeret arbejdskraft. Et fleksibelt og velfungerende arbejdsmarked forudsætter imidlertid også et godt dagpenge-system, som sikrer tryghed for

den enkelte. Jeg kan sige, at i international sammenhæng har vi i Danmark et godt dagpenge-system, og det er bl.a. forudsætningen for de korte danske opsigelsesvarsler, som dermed også er med til at sikre fleksibilitet på det danske arbejdsmarked.

Med den udformning, vi har givet arbejdsmarkedspolitikken her fra 1994 med arbejdsmarkedsreformen og uddannelsesreformerne, er det faktisk lykkedes os at sikre en helt unik udvikling, hvor det på trods af en hurtig beskæftigelsesudvikling er lykkedes at undgå alvorlige flaskehalsproblemer.

Denne udvikling vækker faktisk meget stor og meget positiv interesse på internationalt plan både i EU og i OECD. De seneste års konjunkturfremgang har betydet, at det danske arbejdsmarked har ændret sig væsentligt, og det har også haft indflydelse på krumtappen i arbejdsmarkedspolitikken.

For bare 3 år siden stod vi i en situation med næsten 355.000 ledige, og arbejdsmarkedspolitikens mål er jo naturligvis i den situation at bekæmpe ledigheden. Men siden 1993 er ledigheden faktisk faldet med mere end en tredjedel. Udviklingen i beskæftigelsen er også vendt, så der siden 1995 har været vækst i beskæftigelsen, i alt er beskæftigelsen vokset med 106.000 personer i perioden fra 1993 til 1997.

Faldet i ledigheden og væksten i beskæftigelsen betyder, at indholdet i dagens arbejdsmarkedspolitik har flyttet sig fra hovedsagelig at beskæftige sig med bekæmpelse af arbejdsløshed til at have med andre ting at gøre, nemlig også at understøtte beskæftigelsesfremgangen og forebygge flaskehalse.

Vi oplever i dag en lav ledighed inden for en række offentlige fagområder, men der er enkelte områder, hvor forespørgeren har været skarpsindig nok til at konstatere, at der er tydelige tegn på mangelproblemer.

Flaskehalsproblemerne på det offentlige område er dog fortsat af et begrænset omfang og vedrører specifikt afgrænsede områder. På det offentlige område er flaskehalsproblemerne koncentreret om social- og sundhedsområdet, hvor der især konstateres mangel på uddannede pædagoger, social- og sundhedsassistenter, sygeplejersker, socialrådgivere, læger, ergoterapeuter, fysioterapeuter samt jordemødre.

Herudover peger mange af de 14 AF-regioner på problemer med at rekruttere arbejdskraft til undervisningssektoren. Det drejer sig primært om folkeskolelærere til undervisning i

matematik, fysik, kemi og tysk. Regionerne forventer dog en vis lettelse i flaskehalsituationen inden for det offentlige område. Inden for social- og sundhedsassistentområdet er situationen blevet mærkbart forbedret, og der ses også en vis forbedring blandt sygeplejersker og på lægeområdet.

AF's rolle er at forebygge og understøtte beskæftigelsen. Det sker bl.a. gennem AF-regionernes overvågning af arbejdsmarkedet samt gennem en meget målrettet formidling, aktive- og uddannelsesindsats for de ledige på de områder, hvor der er risiko for flaskehalse. I de regionale arbejdsmarkedsråds kvartalsvise flaskehalsreddegørelser foretages der en løbende vurdering af, hvordan den samlede situation ser ud, herunder også den indsats, som sker inden for de områder, som jeg nu har været inde på, og som i øvrigt ikke hører ind under det, man kan kalde AF's traditionelle område.

AF's formidling forudsætter et godt samarbejde mellem AF og virksomhederne, herunder at arbejdsgiverne i tilfælde af arbejdskraftmangel faktisk henvender sig til AF så tidligt som muligt. Selv om dette samarbejde fungerer godt de fleste steder, kan vi stadig gøre mere for at styrke samarbejdet. AF har i dag en markedsandel af jobomsætningen på arbejdsmarkedet på ca. 20 pct. Hvis AF skal have fingeren på pulsen i forhold til jobomsætning på centrale dele af arbejdsmarkedet fremover, herunder også de nye jobmarkeder i vækst bl.a. inden for servicesektoren, mener jeg faktisk, at AF skal styrke og udvikle sin formidlingsindsats.

Derfor har jeg taget en lang række initiativer for netop at styrke AF's ordinære formidling gennem en stærkere dialog med både de offentlige og de private virksomheder, og jeg har også bedt et konsulentfirma om at se på AF. Men det er faktisk sådan, at der ikke er de lange og faste traditioner for, at offentlige arbejdsgivere i samme udstrækning som private benytter sig af AF som rekrutteringskanaler.

Det hænger givetvis sammen med, at offentlige stillinger skal slås op, skal annonceres. Derudover foretages formidlingen af sygeplejersker også af sygeplejerskernes egen arbejdsløsheds-kasse, som jo altså ikke er en del af AF's område.

Vi har også kunnet konstatere, at der er visse geografiske forskelle i ledighedsprocenterne på det offentlige område. Det gælder bl.a. lærere og pædagoger, og der er derfor noget, der tyder på, at der ikke er en tilstrækkelig geografisk

mobilitet blandt disse grupper. Og som forespørgeren og Folketinget i øvrigt ved, er der jo fremsat lovforslag fra regeringens side netop med henblik på en større fleksibilitet og en større mobilitet på arbejdsmarkedet og også en udvidelse af det effektive arbejdsudbud.

Jeg skal ikke her komme ind på en meget detaljeret beskrivelse af de initiativer, som AF tager på det offentlige område, men jeg vil godt nævne et par stykker. Uddannelses- og opkvalificeringsforløb organiseres, målrettes meget imod de jobåbninger, der er på arbejdsmarkedet, og her har vi projekter, der drejer sig om forberedende kurser for f.eks. social- og sundhedsassistenter, og der er flere uddannelsesinitiativer og opkvalificeringskurser for socialrådgivere, pædagoger og lægesekretærer.

Et af de mest succesrige arbejdsmarkedspolitiske redskaber er jobrotation, og fra 1993 og indtil dette øjeblik er der ca. 100.000 personer, der har deltaget i jobrotationsprojekter. En fjerdedel af jobrotationerne er foregået inden for det offentlige område, altså inden for social- og sundhedsområdet.

Derudover indgår der selvfølgelig også i denne vejledning dette meget præcist at vejlede de ledige til at blive motiverede igennem forbedringskurser til social- og sundhedshjælperuddannelserne, selvfølgelig i samarbejde mellem AF, amterne og kommunerne.

Et sidste eksempel, jeg vil nævne, er, at puljejobordningen også har vist sig at være et ganske godt uddannelsespolitisk instrument, når det drejer sig om at uddanne ledige til social- og sundhedshjælperområdet, og puljejob og jobtræning har i øvrigt også en meritgivende funktion i forhold til social- og sundhedshjælperuddannelserne.

Endelig skal jeg nævne, at AF har iværksat en række uddannelsesinitiativer og opkvalificeringskurser for socialrådgivere, pædagoger og lægesekretærer, men jeg vil godt afslutningsvis slå fast, at AF ikke har mulighed for gennem arbejdsmarkedspolitikken at løse de mangelproblemer, der måtte opstå inden for det offentlige område. Det henhører under min kollega undervisningsministeren og i øvrigt som den samlede regerings prioritering, så det skal jeg ikke komme ind på.

Men det er klart, at AF kan yde sit bidrag i forhold til at få folk til at flytte sig fra et område over til et andet, hvor der er brug for dem, og som sagt har vi både puljejobordning som meritgivende i forhold til social- og sundheds-

hjelpperuddannelsen, og vi har en lang række jobprojekter, en lang række opkvalificeringskurser, i AF.

Jeg vil godt slutte min besvarelse her med at sige, at jeg ikke set ud fra en arbejdsmarkeds-politisk synsvinkel anser det for at være nødvendigt at komme med flere nye redskaber i forhold til det offentlige arbejdsmarked. Men selvfølgelig skal der i AF's ordinære jobformidling, i det omfang jobbene bliver tilmeldt AF, også være fokus på dette område; de lediges handlingsplaner skal også rette sig imod det offentlige område, som jo har brug for arbejdskraft, og hvor man vel også kan sige, at samfundet har brug for, at der er nogle, der er interesseret i dette område, for det er jo en del af velfærdssamfundet, en del af det omsorgssamfund, som vi gerne vil opretholde, som vi gerne vil vedligeholde, og som vi gerne vil udvikle.

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Med den tid, der nu er tilbage, til ministerbesvarelser, skal jeg nøjes med at koncentrere mig om fem helt centrale uddannelsesområder: Folkeskolelæreruddannelsen, pædagoguddannelsen, sygeplejerskeuddannelsen, lægeuddannelsen og social- og sundhedshjælperuddannelsen. Og for hver af disse uddannelser har jeg taget udgangspunkt i det antal personer, der har gennemført en uddannelse i perioden 1978-95; jeg har set på den fremtidige kandidatproduktion frem til år 2005, og endelig har jeg set på den historiske og fremskrevne arbejdsstyrke 1985-2016.

I 1980'erne faldt produktionen af folkeskolelærere og læger kraftigt. For begge uddannelsers vedkommende var der tale om det, man kunne kalde en praktisk bestemt begrænsning af optagelsestallene. Efter at den nuværende regering har gennemført en kraftig forøgelse af optagelsestallene, herunder bl.a. en fordobling af tallet for lægeuddannelsen, ja, så er kandidatproduktionen igen ved at stige.

Jeg vil også nævne stemmeaftalen for finansåret 1997 med f.eks. 500 ekstra pladser inden for læreruddannelsen. Stigningen i arbejdsstyrken vil dog forsat være moderat i de næste 5-10 år, så det bliver vanskeligt at undgå en lettere mangelsituation på kort sigt, specielt fordi den demografiske udvikling giver et øget behov for netop disse to uddannelseskategorier. Til gengæld er produktionen rigelig til at dække behovet på lang sigt, særlig for lærere, da elevtallet i

grundskolen jo alt andet lige forventes at falde igen fra år 2010.

For sygeplejersker og pædagoger har udviklingen i produktionen været mere jævn. Pædagogerne vil se en kraftigt stigende arbejdsstyrke i de næste 20 år som følge af de kraftigt ekspanderende optagelsestal. Trods mindre aktuelle flaskehalse skulle behovet på lidt længere sigt være rigelig dækket.

Desuden vil jeg pege på, at ca. 1.000 årselever er under uddannelse inden for rammerne af den særligt tilrettelagte pædagoguddannelse under åben uddannelse.

Sygeplejerskerne har også haft stigende optagelsestal over en årrække, men søgningen har desværre været faldende i de senere år. Der er desuden etableret en særligt tilrettelagt sygeplejerskeuddannelse beregnet for plejehjemsassistenter og sundhedsassistenter. Der er sikret en moderat stigning i arbejdsstyrken i de kommende år, men der er nok behov for rekrutteringskampagner eller noget, der kunne svare til det, for at sikre, at uddannelseskapa-citeten udnyttes i langt højere grad. Der var ved optagelsen her i 1997 ledige pladser på over 10 skoler. Det er amterne, der er skoleejere, og de har således levet op til deres ansvar med hensyn til at stille den nødvendige kapacitet til rådighed.

For at medvirke til, at sygeplejerskeuddannelsen igen bliver en attraktiv uddannelse, er landets sygeplejerskoler for tiden i gang med at give uddannelsen et kvalitativt løft, bl.a. som opfølgning af evalueringsrapportens anbefalinger. Hertil kommer Sundhedsuddannelsesrådets og ministeriets reformarbejde inden for de mellemlange sundhedsuddannelser. Formålene med forslaget til en reform af disse uddannelser er flere, men dem når jeg ikke at komme ind på med den taletid, der er til rådighed nu.

For social- og sundhedshjælperuddannelsen er situationen anderledes. For at undgå flaskehalse her er det nødvendigt med en meget stor tilgang. I perioden 1992-94 lå tilgangen på ca. 5.500; i 1990 var der tale om et løft til over 7.000, og her i 1997 er tilgangen på 7.500. Ca. halvdelen af social- og sundhedshjælperne forsætter som social- og sundhedsassistenter. Fra under 1.500 i 1992 er man nu nået op på 3.300 i 1997.

Der gør sig det særlige gældende inden for social- og sundhedsuddannelserne, at de ikke rammes på samme måde af de faldende ungdomsårgange; det hænger sammen med, at gennemsnitsalderen på tilgangen er oppe på 30 år. På den anden side vanskeliggør denne sær-

lige aldersprofil muligheden for at få uddannelsen til at fremstå som en attraktiv ungdomsudannelse, så der er under alle omstændigheder behov for at igangsætte særlige rekrutteringskampagner.

Afsluttende må jeg fremhæve, at hvor kapaciteten ikke er udnyttet af de uddannelsessøgende, kan man jo også tage videregående uddannelse med dagpenge og uddannelseslov, hvis den mulighed er til stede. Men der er jo altså først og fremmest under lov om åben uddannelse en række muligheder.

Endelig vil jeg til sidst sige, at jeg forbereder en redegørelse til Folketinget om organisationen af hele institutionsområdet inden for Undervisningsministeriet og inden for de videregående uddannelser med henblik på at sikre, at vi har attraktive uddannelses tilbud, og at vi har dem geografisk spredt på en fornuftig måde. Det vender jeg tilbage til Folketinget med på et senere tidspunkt.

Jeg må afslutte med at sige, at efter min opfattelse er der i øjeblikket ikke behov for en yderligere udvidelse af uddannelseskapaciteten på de områder, der her har været i fokus.

Forhandling

Bruno Jerup (EL):

Jeg vil starte med at takke arbejdsministeren og undervisningsministeren for deres besvarelse, og jeg håber da på, at de efterfølgende får mulighed for at komme med en yderligere besvarelse. Jeg kunne forstå, at der var for lidt tid til undervisningsministeren.

Der er i det væsentlige to måder, hvorpå man kan få kvalificeret arbejdskraft: en forøgelse af uddannelseskapaciteten på grunduddannelsen, så der bliver flere nyuddannede – det er den ene vej – og en anden vej er en opkvalificering af voksne, der arbejder inden for branchen, men som ikke har det tilstrækkelige uddannelsesniveau. Regeringen bør efter vores opfattelse tage fat i begge metoder og sørge for, at de bliver udnyttet optimalt.

I modsætning til mange flaskehalse på det private område, hvor uddannelserne fordrer lære- eller praktikpladser hos de private arbejdsgivere, har det offentlige system langt større muligheder for at få uddannet den nødvendige arbejdskraft. Det gør det efter vores opfattelse ekstra pinligt, at det er her, flaskehalsene findes.

Problemerne er ikke ens på hele det offentlige arbejdsmarked. På de fleste områder er situationen særlig grotesk, fordi der mangler arbejdskraft, samtidig med at der er adgangsbegrænsning til den uddannelse, der skal skaffes arbejdskraft til.

Det gælder områder som pædagoger, lærere, socialrådgivere osv. Der blev i år afvist over 3.000 unge, der gerne ville være pædagoger, 1.000, der gerne ville være lærere, osv. – ikke på grund af manglende kvalifikationer eller forudsætninger, men alene fordi samfundet ikke tager opgaven tilstrækkelig alvorligt.

Ser vi nærmere på lærerne til grundskolen som eksempel på problemerne inden for det sociale og pædagogiske område, vil der for det første være mange lærere, der i de næste 10 år forlader arbejdsmarkedet på grund af alder. For det andet stiger elevtallet. For det tredje vil der blive stadig flere job for læreruddannede inden for voksen- og videreuddannelsessektoren, og endelig, for det fjerde, vil jeg tro, at arbejdstiden i f.eks. år 2010 vil være lavere end i dag. Vi kan jo blot følge den aktuelle europæiske debat omkring arbejdstidsspørgsmålet.

Selv om der i de sidste år er optaget flere på seminarierne, slår det ikke til. Undervisningsministeren anslår selv, at der vil være lærermangel i de næste 8-10 år. Der er ikke nogen, der i lang fremtid kan garantere for, at problemet derfor vil være løst. Der er alt for mange variabler, som vi ikke kender, og som antydet ovenfor med de fire problemstillinger, jeg tog ind, er det mest sandsynligt, at det går i retning af en øget mangel i forhold til den nuværende uddannelseskapacitet.

Lærermangelen kradser allerede nu, og der er som sagt udsigt til, at den bliver værre. Det virker barokt, at vi netop nu, hvor et flertal i Folketinget har proklameret, at fagligheden skal i højsædet i folkeskolen, skal til at ansætte ikkeuddannet arbejdskraft i lærerstillinger, som det har været på tale.

Hvad kan man gøre ved lærermangelen?

Dels bør Undervisningsministeriet udvide optaget på lærerseminarierne, dels kan Arbejdsministeriet gøre sit. I en række år har der været afholdt aftenseminarier både i København og i Århus. Her har voksne kunnet tage en læreruddannelse om aftenen. I år er der kun blevet oprettet hold i København på grund af faldende søgning.

Det skyldes først og fremmest, at Arbejdsministeriets regler om, hvad arbejdsløse kan og

ikke kan, betyder, at arbejdsløse ikke kan følge undervisningen på aftenseminarium uden for almindelig arbejdstid, samtidig med at de står til rådighed for arbejdsmarkedet og kan overtage arbejde med dags varsel. Arbejdsløse skal åbenbart stå til rådighed døgnet rundt, siden det ikke er muligt at læse på aftenseminariet, mens man modtager dagpenge i løbet af dagen.

Aftenseminariet er en god løsning både for arbejdsløse og mennesker i arbejde, og lignende løsninger burde også overvejes inden for andre områder, hvor flaskehalsproblemerne presser sig på, specielt inden for den offentlige sektor.

Der er imidlertid andre faggrupper, hvor arbejdskraftmangel ikke blot skyldes mangelen på uddannelsespladser, men også skyldes manglende søgning. Sygeplejerskerne er det klassiske eksempel. Der er allerede nu mangel på sygeplejersker mange steder i landet, og samtidig ved vi, at befolkningens stigende gennemsnitsalder vil betyde et større behov for behandling og pleje på sygehusene.

Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut, AKF, viser i deres analyse »Uddannelse og ligevægt på arbejdsmarkedet i 1996«, at der også i fremtiden vil være sygeplejerskemangel.

Det skyldes bl.a., at mange sygeplejersker forsvinder fra hospitalerne i løbet af karrieren, og at de er efterspurgt andre steder på arbejdsmarkedet. Hvis vi ser på de 40-årige sygeplejersker, er kun halvdelen af dem stadig ansat i den offentlige sundhedssektor, og AKF anslår, at amterne burde uddanne dobbelt så mange sygeplejersker, som der umiddelbart er behov for. Det kan man se ud fra den rapport, AKF har lavet om problemet.

Ud over at udvide uddannelseskapa- citeten, give større muligheder for videreuddannelse af andre faggrupper og give arbejdsløse mulighed for at uddanne sig til sygeplejerske er der også store opgaver i for det første at få flere unge til at søge uddannelsen og for det andet at få de færdiguddannede til at blive i faget. På uddannelsessiden er der brug for en markant kvalitetsudvikling. En evalueringsrapport vedrørende sygeplejerskeuddannelserne rejser alvorlig kritik af uddannelsen og sætter spørgsmålstegn ved uddannelsens placering under amtskommunerne. En forbedring af uddannelsen var en mulighed, hvis der skal tiltrækkes flere studerende, og en anden vej til at skabe større søgning kunne være at give elevløn i alle praktikperioder i stedet for som nu kun i den sidste periode.

Når det gælder arbejdet efter uddannelsen, vil udsigten til bedre arbejdsforhold kunne tiltrække flere studerende og få de færdiguddannede til at blive i faget. En mulighed her kunne være nedsat arbejdstid, som bl.a. en undersøgelse i Århus har vist vil være en af de afgørende faktorer for, om man vil blive i faget.

Sammenfattende . . .

Fjerde næstformand (Elisabeth Arnold):

Vær opmærksom på, at taletiden er overskredet.

Bruno Jerup (EL):

Jeg vil derfor på vegne af af Enhedslisten og Socialistisk Folkeparti fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Regeringen opfordres til i lyset af flaskehalsproblemerne på det offentlige arbejdsmarked – at øge antallet af uddannelsespladser inden for sundheds-, social- og undervisningsområdet, – at iværksætte foranstaltninger, der kan tiltrække elever og styrke sygeplejerskeuddannelsen samt – at skabe flere ekstrauddannede medarbejdere til de nævnte sektorer gennem en forbedring af voksenuddannelsesinitiativerne, herunder en forbedring af uddannelsesorlovsmulighederne.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 8).

Fjerde næstformand (Elisabeth Arnold):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandling.

Jan Petersen (S):

Siden regeringsskiftet i 1993 er beskæftigelsen vokset kraftigt. Væksten er sket uden væsentlige flaskehalse på det private arbejdsmarked, og dette skal ses i modsætning til det, der var tilfældet under de regeringer, vi havde i midten af 1980'erne, da vi fik ødelagt beskæftigelsen på grund af flaskehalse, lønglidning og inflation. Forskellen på dengang og nu er en arbejdsmarkedsreform og en bevidst udbygning af uddannelseskapa- citeten.

Lønglidninger og inflation er ikke på samme måde en konsekvens af flaskehalse, når de måtte forekomme på det offentlige arbejdsmarked. Det gør dem imidlertid ikke ligegyldige, de er

også væsentlige. Men forudsætningen for, at beskæftigelsen fortsat kan vokse, er selvfølgelig, at der også i den offentlige sektor sker en tilpasning af den service, medborgere i beskæftigelse har krav på. Et eksempel er, at når der kommer flere mennesker i arbejde, øges behovet også for pasning af børn, og det udløser nødvendigvis både en kapacitetsudbygning og et behov for at uddanne flere medarbejdere til den opgave.

Det er ubestrideligt, at der siden regeringskiftet er sket en vækst i antallet af uddannelsespladser. Vi har også set den nævnte vækst i beskæftigelsen, og derfor er den offentlige sektor selvfølgelig også vokset på de områder, hvor behovene af gode grunde er stigende.

Det er da også i den offentlige sektor, vi finder nogle tendenser til flaskehalsproblemer i et omfang, så vi ikke blot kan sige, at vi kun har dem på visse områder. Arbejdsmarkedsstyrelsens sammenfatning af den 7. oktober 1997 af de forventninger, rådene har, viser, at der i en række regioner mangler pædagoger, social- og sundhedsassistenter, sygeplejersker, socialrådgivere, læger osv. Tallene kan specificeres ved at tage fat i selve opgørelsen. Der er imidlertid forskel på regionerne, og der er også regioner, hvor man allerede mangler medarbejdere i undervisningssektoren.

Overalt bekæmpes disse flaskehals-tendenser af arbejdsmarkedsmyndighederne gennem rotationsprojekter og andre projekter, som inden for arbejdsmarkedsreformens rammer kan få flere kvalificerede medarbejdere gjort klar til de væsentlige offentlige serviceområder. Det har vi fuld tillid til i Socialdemokratiet at arbejdsmarkedsrådene kan, og arbejdsministeren kan forhåbentlig redegøre for mange af de muligheder, der er i arbejdsmarkedsreformen.

Der er imidlertid for forhold, der kan gøres bedre, og det ene er, at AF kan udvide sine muligheder for at formidle ordinært arbejde. Det var arbejdsministeren lidt inde på, så vidt jeg hørte, og jeg vil gerne bede ministeren uddybe, hvorledes AF kan forstærke sin ordinære formidling.

For det andet har regeringen fremsat et forslag om at øge mobiliteten af arbejdskraften, så vi bliver i stand til også at besætte ledige stillinger i landets yderområder. Det er interessant, at på nogle af de flaskehalsområder af det offentlige arbejdsmarked, vi taler om, er der en vis ledighed, men ledigheden koncentrerer sig omkring de byer, hvor de pågældende uddan-

nes. Derfor er der god grund til at henvise til det af regeringen fremsatte forslag, når vi taler om de flaskehalse, der er konstaterbare.

Så vil jeg komme med et par bemærkninger om den uddannelsesmæssige del af forespørgslen, og min kollega, fru Anne-Marie Meldgaard, vil undervejs i debatten kunne uddybe de elementer, der måtte indgå i den. Jeg vil nævne, at det var centralt i undervisningsministerens besvarelse, at der er foretaget en række kapacitetsudvidelser, men også, at der er visse problemer med at få anvendt den pågældende kapacitetsudbygning.

Jeg kunne godt ønske, at vi kunne gå lidt mere konkret til værks. Jeg er ikke utilfreds med ministerens besvarelse, men jeg mener nok, det kan være en diskussion værd, hvordan vi kan gå lidt mere praktisk til værks her. Jeg forstod, at der var en kampagneaktivitet undervejs, som kunne fokusere på nogle af de problemer, der kan være med at få anvendt kapaciteten, og det er jeg tilfreds med. Men jeg mener, vi frem for alt må have en diskussion om, hvordan vi får systemet til at fungere i praksis, og i forening med de mobilitetsforbedringer, som kommer på Arbejdsministeriets område, skulle der vel være mulighed for, at vi efterhånden kan få slået tendenserne til flaskehalse ned de steder, hvor de måtte forekomme. Der er jo ikke nogen, der har interesse i, at man går ledig i den by, man er uddannet i, eller at der er ledig kapacitet i yderområderne, hvor der også er behov for uddannede medarbejdere.

Afslutningsvis skal jeg nævne, at vi ikke kan støtte Enhedslistens og Socialistisk Folkepartis forslag til vedtagelse – ikke fordi det er uinteressant, eller fordi det er ligegyldige spørgsmål, det rejser. Men dels er det allerede af besvarelsen fremgået, at der er tilfredsstillende muligheder for at kunne gøre noget ved de problemer, der stadig findes, dels melder arbejdsmarkedsrådene, at der en faldende tendens til flaskehalse på flere af de områder, der har været nævnt, og endelig vil jeg sige, at er der brug for at se på nogle ting i dag eller siden hen, er det mere konstruktivt at gøre det i forbindelse med de drøftelser, vi har om finansloven, frem for at vi allerede nu lægger os fast på nogle ting, før vi nødvendigvis har analyseret til bunds, hvad der er brug for.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Det kommer ikke helt bag på mig, at den socialdemokratiske ordfører opfattede problemerne som et resultat af de borgerlige regeringers politik, og det er jeg sådan set ikke uenig i. Men ikke desto mindre har regeringen dog haft 5 år til at ændre på situationen.

Lad nu antallet af uddannelsespladser være givet, også inden for de områder, hvor det ikke er begrænsningen i antallet af uddannelsespladser, der er problemet. Jeg kunne godt lide at vide, hvilke initiativer man kunne tænke sig her for at fastholde den uddannede arbejdskraft. På sygeplejerskeområdet er det åbenlyst, at et af problemerne er, at arbejdsforholdene er så umulige, at man ikke kan fastholde folk i jobbet, og her synes jeg, der er nogle meget vigtige ting at tage fat på. Det kunne dreje sig om ændring af normeringer, og det kunne dreje sig om begrænsning af overarbejde, for det er nogle af de ting, sygeplejerskerne gang på gang nævner som argument for, at de ikke kan holde ud at arbejde i systemet. Hvilke initiativer vil man tage for at fastholde den allerede uddannede arbejdskraft i den type erhverv, og hvilke initiativer vil man tage for at udnytte den mulighed, der er for at uddanne voksne på meritvis?

Jeg ved, at man tidligere gerne ville lave forskning med det i Århus Amt, men det var ikke muligt at komme igennem med at lave en egentlig merituddannelse. Men hvilke initiativer vil regeringen tage for at udnytte det potentiale, der er i folk, der allerede har arbejdet inden for sundhedssektoren, så man relativt hurtigt kunne få flere uddannede sygeplejersker? Det kunne jeg godt tænke mig at høre lidt mere om.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jeg har bare et enkelt lille spørgsmål til hr. Jan Petersen, og det går på, om hr. Jan Petersen er enig i arbejdsministerens vurdering af, at det store problem er mobiliteten på de områder, jeg nævner nu. Så vidt vi kan se, også ud fra de tal, der foreligger fra arbejdsmarkedsrådene, er spørgsmålet om mobilitet i virkeligheden ret sekundært på de fleste af de områder, vi overhovedet snakker om, når vi snakker personalemangel, altså f.eks. socialområdet, pædagogområdet, lærerområdet og sygeplejerskeområdet.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg sad her og lyttede interesseret til, hvad hr. Jan Petersen havde at sige om Socialdemokratiets politik på dette område, og blev noget forundret, da jeg hørte, at hr. Jan Petersen udtrykte forundring over, hvad arbejdsministeren ønskede at gøre angående arbejdsformidlingen. Jeg må indrømme, at det ville jeg da også gerne høre noget om, men jeg tror sådan set ikke, det er den debat, vi har lige nu.

Men min forundring blev endnu større, da hr. Jan Petersen gjorde vrøvl over, at undervisningsministeren ikke har været konkret nok, og ønskede at få det uddybet endnu mere; hr. Jan Petersen gjorde dog heldigvis opmærksom på, at der ikke ligefrem var tale om decideret mistillid til ministeren. Men hvad er det egentlig, hr. Jan Petersen er ude efter? Tror han ikke på det, ministre i regeringen siger?

(Kort bemærkning).

Jan Petersen (S):

Jeg ved ikke, om jeg har behov for at besvare fru Annette Justs spørgsmål. Jeg har mig bekendt ikke noget problem med undervisningsministeren. Man kan vælge at bruge min udtalelse til hvad som helst, men der ligger ikke det i den, som fru Annette Just forsøger at antyde. Ministeren beklagede sig selv over, at tiden ikke rakte længere, men jeg ved, at ministeren er i stand til at fortælle lidt yderligere om, hvad der kan gøres i praksis, og det var for så vidt kun det, jeg efterlyste. Hvis det i øvrigt har interesse, har jeg på forhånd spurgt ministeren, om det var i orden.

Så vil jeg sige til hr. Jerup, at jeg er enig med arbejdsministeren. Jeg mener selvfølgelig også, det kunne være interessant med en lidt nærmere analyse af de ledighedstal, der er gældende for nogle af de områder, vi taler om her, og se, hvor ledigheden findes – se på, om der er en vis sammenhæng mellem de byer, hvor uddannelseskapaleten er til stede, og hvor der er ubesatte stillinger. Det kunne være interessant, om vi kunne få det belyst yderligere i en eventuel senere ministerkommentar, men jeg har en vis fornemmelse af, at det er tilfældet.

Jeg kan i øvrigt føje til på et mere ikkestatistisk grundlag, at jeg bl.a. har rejst rundt og besøgt psykiatriske hospitaler i en anden egenskab end medlem af Arbejdsmarkedsudvalget, og jeg har lagt mærke til, at når man kommer ud i landets yderområder, bliver der for mange

vakante stillinger på psykiatriområdet inden for sygeplejergerningen. Det er noget, som for mig at se tyder på, at det kan være vanskeligt at få besat visse funktioner i landets yderområder, mens det samtidig godt kan være, der er en vis ledighed – i hvert fald i nogle områder – i de byer, hvor uddannelsen finder sted. Det er derfor, jeg fremhæver arbejdsministerens lovforslag som noget, det kan give et bidrag til at forebygge og måske endda hjælpe med til at få en helbredende virkning frem.

Så bliver jeg endelig spurgt, om vi ikke kunne gøre noget ved de vanskeligheder, der er med at få folk til at blive på jobbet inden for sundhedssektoren, bl.a. på sygehuse. Her vil jeg sige kort og godt, at ansvaret for arbejdets tilrettelæggelse på landets sygehuse er amternes. De har arbejdsgiveransvaret, og kravet skal rettes til dem. Det, Folketinget kan gøre – og det mener jeg vi har gjort og i øvrigt i fælles samdrægtighed – er at insistere på, at der er et godt arbejdsmiljø, og at medarbejdergrupperne og ledelsen skal udstyres med nogle bedre redskaber til at få løst de arbejdsmiljøproblemer, der er, og fastholde medarbejderne på arbejdspladserne i et godt arbejdsmiljø. Jeg går ud fra, at den indsats vil gøre sin virkning, også på landets sygehuse, og jeg mener endda, vi har ret præcise aftaletekster på det punkt.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Det glæder mig, at hr. Jan Petersen lige præcis nævner problemet med mangel på sygeplejersker og de vakante stillinger, for sagen er jo, at inden for byggefagene er det sådan, at hvis der er 4 pct.s arbejdsløshed eller derunder, snakker man om overophedning, og at det er et kæmpeproblem. Men når det drejer sig om sygeplejerskerne, er det sidste registrerede arbejdsløshedstal, jeg har, 0,4 pct. – det er en tiendedel af det, man normalt kalder overophedningsgrænsen i Finansministeriet og Økonomiministeriet og sådan nogle steder, og det er åbenbart noget, som bare skyldes, at folk ikke er villige til at flytte rundt i landet.

Sagen er, at en arbejdsløshed på 0,4 pct. jo stort set ikke er andet end den arbejdsløshed, der fremkommer helt naturligt ved, at folk i løbet af deres liv skifter stilling en gang imellem og derfor har en periode, hvor de ikke er i beskæftigelse, mens de finder en stilling et andet sted, eller mens deres ægtefælle måske finder job et andet sted. Det er sådan set det

eneste, der er tilbage, så argumenterne holder simpelt hen ikke. Der skal uddannes nogle flere, der skal gøres noget effektivt for at få flere til at uddanne sig til sygeplejerske.

Fjerde næstformand (Elisabeth Arnold):

Så er det hr. Flemming Oppfeldt som ordfører.

Flemming Oppfeldt (V):

Når 1 million mennesker i den erhvervsaktive alder er på overførselsindkomster, når 200.000 mennesker er på dagpenge, er flaskehalsproblemer en kritik af arbejdsmarkedspolitikken.

De regionale arbejdsmarkedsråd siger, at der er flaskehalse inden for det offentlige, når det gælder pædagoger, social- og sundhedsassistenter, sygeplejersker og folkeskolelærere.

Må jeg spørge: Hvorfor melder 10 ud af 14 regionale arbejdsmarkedsråd om mangel på pædagoger, når der ifølge den seneste statistik er 2.000 ledige uddannede pædagoger, 6.000 ledige pædagogmedhjælpere og 1.300 ledige socialpædagoger? Hvorfor er der mangel på folkeskolelærere, når der er 2.300 ledige folkeskolelærere? Det er da lidt tankevækkende.

Inden for den private sektor melder de regionale arbejdsmarkedsråd om en skærpet flaskehalsituation. Jeg vil overhovedet ikke nævne byggeindustrien, det gælder jern- og metalindustrien. Her er der mangel på smede, svejsere og maskinarbejdere. Det gælder reparationsvirksomhed, hvor der er mangel på autolakere og mekanikere. Der er flaskehalsproblemer forskellige steder inden for træindustrien, og inden for den grafiske branche er der visse steder mangel på bogbindere. Der er mangel på plastmagere. Der er mangel på folk i den kemiske industri og i visse regioner i nærings- og nydelsesmiddelindustrien, og tre regioner melder om mangel på folk inden for landbrug og gartneri.

Det nye er, at denne situation er blevet skærpet fra udgangen af 1996 til 3. kvartal 1997. I arbejdsministerens redegørelse om flaskehalsituationen i 1996 skrev ministeren, at hele området blev nøje overvåget, og ministeren skrev om situationen i den private sektor, at der er behov for en skærpet flaskehalsindsats, så eventuelle problemer kan forebygges og afhjælpes. Og så er det, jeg spørger: Hvad er der sket? For tilsyneladende er problemerne blevet øget siden december 1996, hvor ministeren meddelte det her.

Venstre har den opfattelse, at den private sektor skal betjenes først. Det er den, vi skal leve af. Det er her, vor eksportindustri kommer til at skride efter arbejdskraft, og her, vi skal udnytte den chance, der er i et nyt kommende europæisk opsving.

Men her fører regeringen den stik modsatte politik. Det er jo netop antallet af offentligt ansatte, som på det seneste er sat vældigt i vejret. Blot i løbet af første halvår 1997 er der blevet ansat 18.000 ekstra inden for det offentlige. Når man tager så mange ind, kan det ikke undgås, at det fører til flaskehalse inden for det offentlige.

Regeringen har selv udtrykt, at den offentlige vækst skulle være moderat, men det er den bestemt ikke. Arbejdskraften bliver ligefrem suget ind til det offentlige.

Hvorfor ikke ændre denne politik? Hvorfor ikke se på effektiviteten i den offentlige produktion?

Lad mig prøve at tage et eksempel. Når hjemmehjælpen flere steder rapporterer, at den kun bruger 60 pct. af sin tid på at give bistand til de gamle, er der noget galt. Så har vi simpelt hen indrettet os for bureaukratisk. At ansætte flere hjemmehjælpere vil jo betyde, at vi ansætter flere bureaukrater, flere til at flytte papirer og føre kontrol frem for at give den pleje til de ældre, som de har behov for.

Det vil sige, at flere ansatte, som man også lægger op til i dette forslag til vedtagelse, som er kommet fra Enhedslisten og SF, ikke vil føre til en fornyelse af den offentlige sektor. Det vil derimod sådan noget som udlicitering, og det vil sådan noget som frit valg for borgeren til at vælge mellem offentligt og privat. Det vil føre til en mere effektiv offentlig service.

Hvis vi virkelig skal gøre noget for en ny arbejdsmarkedspolitik, vil det bestå af otte punkter, som jeg hurtigt vil skitsere.

For det første skal vi øge mobiliteten; det er sådan noget som en lavere tinglysningsafgift og den slags. For det andet skal vi have en afkorting af dagpengeperioden, og for det tredje skal vi have en aktivering af de forsikrede efter første år. Som punkt fire skal vi have en straksaktivering af kontanthjælpsmodtagere. Punkt fem er strammere rådighedsregler. Her er man på vej også fra regeringens side, og det er godt. Punkt seks er en bedre og mere målrettet brug af voksenuddannelsen og punkt syv en begrænsning af orlovsmulighederne.

Og endelig som punkt otte en indsats mod den største flaskehals, vi har inden for det offentlige, nemlig arbejdsformidlingssystemet. Det er selvfølgelig meget spændende, at ministeren vil uddybe det, og jeg glæder mig meget til allerede i dag at få en forsmag på, hvordan man vil lappe på arbejdsformidlingssystemet.

Venstre tvivler på, at man kan lappe på dette system. Vi tror, at der skal ske en egentlig ændring af hele systemet. Der skal en decentralisering i gang, således at vi får et formidlingssystem, der er i nærkontakt med virksomhederne, og som er i nærkontakt med lønmodtagerne. Det har man ikke inden for arbejdsformidlingssystemet i dag.

(Kort bemærkning).

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Hr. Flemming Oppfeldt brugte ikke sin taletid på at tale om det reelle problem, men kom med den sædvanlige ideologiske snak om udliciteringer og stramning af dagpengesystemet. Jeg vil ikke gå ind i en udliciteringsdebat her, jeg vil bare spørge hr. Oppfeldt:

På disse privathospitaler, som Venstre ønsker sig, skal der vel også være uddannede læger og sygeplejersker m.v., eller skal der ikke? På den udliciterede ældreomsorg, som Venstre forestiller sig, skal der vel også være uddannet personale. På private skoler skal der være uddannede skolelærere, og i private børnehaver skal der være uddannede pædagoger osv. Er problemet ikke lige stort, uanset om tingene udliciteres eller drives i offentligt regi?

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Jeg vil spørge, om hr. Flemming Oppfeldt ikke er opmærksom på det lovforslag, der blev behandlet forleden dag, L 23, som bl.a. lægger op til en øget mobilitet på det arbejdsmarked, som han talte om. Hr. Flemming Oppfeldt brugte jo det meste af sin taletid ikke på at tale om dagsordenspunktet i dag, men på at tale om det private arbejdsmarked.

Dernæst vil jeg godt spørge: Tror hr. Flemming Oppfeldt, at man kan passe børn og gamle uden at øge den offentlige sektor?

(Kort bemærkning).

Jan Petersen (S):

For nu at få et fuldstændigt billede af, hvad det egentlig er, hr. Flemming Oppfeldt mener, kunne jeg tænke mig at spørge ham, om han er

opmærksom på, at det kun er omkring en tredjedel af væksten i beskæftigelsen, som er i den offentlige sektor. Man kan sige, at når to tredjedele af væksten i beskæftigelsen er i den private sektor, må man i den grad sige, at det er her, suget på arbejdskraft er.

Dernæst vil jeg gerne bede hr. Flemming Oppfeldt bekræfte, at den beskæftigelsesvækst, der har været i den private sektor, er forekommet i amter og kommuner, og samtidig kunne vi måske også få en bekræftelse på, at det politiske lederskab i de pågældende amter og kommuner for halvdelens vedkommende stort set udgøres af Venstrefolk.

Har hr. Flemming Oppfeldt en god forklaring på den politiske prioritering i de decentrale led af Venstres parti?

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Vi fik jo et statement fra hr. Oppfeldt, der stort set kan tolkes derhen, at hvis man ser på Venstres holdning til den offentlige sektor, betragter Venstre det som noget fuldstændig sekundært.

Det vil sige, at man i Venstre åbenbart ikke accepterer og ikke forstår, at en væsentlig del af den nødvendige samfundsproduktion foregår i den offentlige sektor, og at den private sektor, som hr. Oppfeldt roser så meget og snakker så meget om, ikke ville overleve én eneste dag, hvis der ikke var en ganske omfattende offentlig sektor, der uddanner lærere, der uddanner vores børn, som tager sig af vores børn i daginstitutionerne, som sørger for, at vi kan komme på sygehusene, og som sørger for, at der er nogle, der kan passe vores ældre.

Hvis det var sådan, at denne sektor ikke var der, kunne hr. Oppfeldts private sektor godt lukke.

(Kort bemærkning).

Flemming Oppfeldt (V):

Til flere af de indlæg, der har været med hensyn til væksten inden for den offentlige sektor: Jeg holder mig til regeringens egne oplysninger om vækstraten inden for den offentlige sektor, og her er det sådan, at med hensyn til antallet af ansatte inden for det offentlige i forhold til ansatte i det private holder den offentlige sektor i øjeblikket samme vækstrate som den private sektor.

Så kan man sige: Nå, men er det så ikke o.k.? Det mener Venstre ikke er o.k., for vi skal jo

netop i disse år servicere den sektor, vi kommer til at leve af også bagefter. Vi skal udnytte den mulighed, der er for at eksportere, for at holde lønningerne i ro og for at have den formidling af arbejdskraft til den private sektor, til eksportindustrien, som er vigtig, og som er grundlaget for vores velfærdssamfund.

Så er der det meget gode spørgsmål, som hr. Kjeld Rahbæk Møller rejser: Hvis man forestiller sig, at man udliciterer en række opgaver, skal man så ikke også bruge uddannet arbejdskraft her? Jo, præcis. Det, jeg var inde på, var, om man kunne forestille sig, at man via udliciteringer opnår nogle effektiviseringer i den måde, man anvender arbejdskraften på.

Man kan også godt stille det spørgsmål: Kan vi forestille os, at vi inden for det offentlige kan lede vores arbejdskraft bedre, kan administrere den bedre, således at den eksempelvis ikke har spildtid? At en læge bruger mere tid på sine patienter end på at sidde og skrive og lave bureaukrati, og at hjemmehjælp bliver mere pleje af de ældre end det andet, man bruger tid på?

Det er meget vigtige spørgsmål, for her ligger i virkeligheden mange grå timer og grå millioner eller milliarder til øget offentlig service med det samme antal ansatte, som vi har i dag.

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Hr. Flemming Oppfeldt slipper ikke så let, for mit spørgsmål var et helt andet. Hvordan tror hr. Flemming Oppfeldt, at man kan passe flere gamle og flere børn uden at øge den offentlige sektor? Det kan ikke lade sig gøre, som systemerne er skruet sammen i dag, og så er det ligegyldigt, om man vælger udlicitering, eller om man ansætter folk i kommunerne. Demografien gør simpelt hen – inden for de eksisterende rammer – at antallet af offentligt ansatte må stige.

(Kort bemærkning).

Jan Petersen (S):

Jeg må konstatere, at hr. Flemming Oppfeldts prioritering af indsatsen beskæftigelsesmæssigt betyder, at der ikke skal ansættes flere i amter og kommuner, for det er dér, væksten forekommer.

Hvis det skal have nogen mening at fyre den slags synspunkter af fra Folketingets talerstol, bliver jeg nødt til at spørge, om hr. Flemming Oppfeldt i konsekvens af sit eget standpunkt vil

foreslå et juridisk forpligtende forbud mod, at man ansætter flere i den offentlige kommunale og amtskommunale sektor.

Hvis hr. Flemming Oppfeldt vil svare ja på det spørgsmål, må jeg sige, at det er et ganske interessant standpunkt her forud for et kommunalvalg. Jeg forestillede mig ikke, at Venstre i det omfang ville gå ud og diktere vores amter og kommuner, hvordan de skal agere for at opfylde de behov, som borgerne har. Jeg ser i øvrigt helt bort fra, at Venstre på denne måde også vil udløse ekstremt voksende ventelister til de servicebehov, som borgerne har, men det kan Venstre jo selv redegøre for.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Sådan et forslag fra Venstre ville sikkert overleve lige så lang tid som Venstres tvangsudliciteringsforslag.

Men det, jeg også godt kunne tænke mig at få at vide fra hr. Oppfeldts side, er, hvordan han forholder sig til, at sygeplejerskerne, som i dag har en arbejdsløshed på 0,4 pct., rent faktisk har en ret presset arbejdsdag. Det viser alle undersøgelser, og det er også grunden til, at en meget, meget stor del af dem forlader faget.

Det er altså ikke, fordi de går og lopper den af. Det er, fordi de har en for stresset dagligdag. Det er derfor, at der kun er halvdelen tilbage i den offentlige sektor, når de er over 40 år. De har simpelt hen for meget at lave. Her er hr. Oppfeldts bud, at de skal løbe endnu stærkere. Hvem kommer det til gavn i sundhedsvæsenet? Er det de ældre, der er indlagt og skal have pleje og pasning? Er det dem, det kommer til gavn? Overhovedet ikke. Måske hr. Oppfeldts pengekasse, det ved jeg ikke, men i hvert fald ikke de ældre, i hvert fald ikke de syge, i hvert fald ikke dem, der har behov for en ordentlig behandling.

Problemet er, og her har hr. Oppfeldt og hans parti et medansvar, at man i mindst 15 år ikke har uddannet tilstrækkeligt med sygeplejersker, og at man bevidst har haft den holdning både med hensyn til pædagoger og til sygeplejersker, at der ikke skulle uddannes flere, og at man skulle sørge for at holde igen med at uddanne folk.

(Kort bemærkning).

Flemming Oppfeldt (V):

I 10-15 år har mit parti haft et medansvar også for situationen inden for sundhedsvæsenet, det

er rigtigt. Jeg benægter ikke, at vi skal have en velfungerende offentlig sektor, der skal være offentligt ansatte, og vi skal løse nogle vigtige opgaver inden for disse områder.

Men jeg vil gerne have, at den offentlige sektor er effektiv, og at vi prøver at lære af nogle af de erfaringer, der er uden for det offentlige hus, om, hvordan man bliver specialister inden for nogle bestemte områder. Det er sådan set ikke ressourcemangel, jeg taler om her. Jeg tror ikke, at vi bare ved at bruge flere ressourcer kan opnå en øget kvalitet. Jeg tror, at vi skal bruge ressourcerne på en anden måde.

Når man går tilbage i historien, vil jeg bare sige, at i de 10-11 år, som ligger forud for denne regering, og hvor Venstre var deltager i regeringen, steg antallet af sygeplejersker med 16 pct. inden for sygehusene, og antallet af læger steg med 20 pct. Hvis man tager hensyn til arbejdstidsforkortelsen, var stigningen over denne 10-års-periode 7,7 pct.

Brian Mikkelsen (KF):

Ifølge nationalregnskabet sidste tal, andet kvartal 1997, udgør den offentlige beskæftigelse 816.400 personer ud af en samlet beskæftigelse på 2,6 millioner mennesker, og det er efter Det Konservative Folkepartis mening rigeligt; vi skal ikke have flere.

Og i det første halvår af 1997 har vi oplevet at der er blevet ansat 18.000 mere i den offentlige sektor. Til sammenligning blev der i den samme periode kun ansat ca. 11.000 mere i den private sektor. Men når der er gang i økonomien, og det er der jo i øjeblikket, er det ganske uørt med en så stor offentlig beskæftigelsesstigning. Normalt er det jo sådan, at man sætter offentlige arbejder i gang for at sætte skub i økonomien og ikke omvendt. Man halser altså bag-efter.

Og da vi ikke mener, at stigende offentlig beskæftigelse er et mål i sig selv, røber jeg jo ikke for meget ved at sige, at vi selvfølgelig ikke kan støtte Enhedslistens og SF's forslag til vedtagelse, for det minder lidt for meget om almindelig planøkonomi, hvor man forsøger at ansætte flere for at løse et problem, som kan løses ved hjælp af andre instrumenter. For at komme med et banalt eksempel: Sygeplejerskeuddannelsen bliver nævnt, men det vil jo være ligetil at uddanne flere danske sygeplejersker i stedet for at uddanne norske sygeplejersker på nogle af skolerne.

Siden 1973 har stor ledighed og mangel på kvalificeret arbejdskraft skabt de såkaldte flaskehalsproblemer, og det har også betydet, at vi har en strukturarbejdsløshed i det danske samfund, som vel er på 240.000-250.000. Og det er underligt og mærkværdigt, i hvert fald set fra min stol, at man på trods af, at det går godt med den danske økonomi, ikke kan få presset arbejdsløsheden ned under disse magiske cifre, og dér må jeg sige, at der er altså nogle ting, der kan gøre, at vi kan få den strukturarbejdsløshed ned, så vi kan få nogle flere i beskæftigelse, og så der hverken opstår flaskehalsproblemer på det private arbejdsmarked eller på det offentlige arbejdsmarked.

Her har vi tidligere nævnt, at det er nødvendigt med en reform af dagpengesystemet, hvor man får kigget på ydelsesstrukturen, får forkortet dagpengeperioden, får aktiveret de ledige tidligere – med hensyn til det sidste er regeringen godt på vej, og det skal den have kredit for – og får opstrammet reglerne for adgang til dagpengesystemet og rådighedsreglerne. Og vi vil have afskaffet uddannelsesorloven, for forskellige undersøgelser viser, at det primært er offentligt ansatte, der benytter sig af tilbudet, og det kan jo også være med til at løse problemet.

I dag bliver der i pressen nævnt en LO-rapport – den nyeste publikation, som hedder »Øje på beskæftigelsen« – og i den står der meget rigtigt, at et af de væsentligste problemer, vi har, er, at tilgangen til arbejdsmarkedet ikke er stor nok.

For mange er altså væk fra arbejdsmarkedet, og en af de måder, hvorpå man kan få gjort noget ved det problem, er ved at få gjort noget ved seniorpolitikken, så man får flere til at blive på arbejdsmarkedet. For det er meget svært for sygeplejersker at lade være med at gå på efterløn, og det er også meget svært for sygeplejersker at lade være med at tage orlov, fordi det er så lukrativt i forhold til det at blive på arbejdsmarkedet. Så dér vil vi altså have, at tilbagetrækningsalderen bliver hævet, så de grupper, som er nævnt i Enhedslistens og SF's forslag til vedtagelse, bliver på arbejdsmarkedet.

Vi siger altså nej til forslaget til vedtagelse og vil prøve at løse problemerne ad den vej, som jeg har prøvet at konkretisere her.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Det forekommer mig, at de borgerliges og hr. Brian Mikkelsens fiksering på spørgsmålet om

det private arbejdsmarked kontra det offentlige bliver mere og mere absurd. For mener hr. Brian Mikkelsen virkelig, at det giver behov for enten færre eller flere eller anderledes uddannede sygeplejersker, at de skal være privatansatte. Hvad er forskellen? Er den pleje, der er behov for, ikke den samme? Er de uddannelser og funktioner, der er i forbindelse med børnepasning, ikke de samme? Og er det ikke det samme i spørgsmålet om lærerne? Gør det nogen som helst forskel på mangelen på lærere og pædagoger og sygeplejersker, om de er privat eller offentligt ansat, og hvori ligger den? Eller hævder hr. Brian Mikkelsen, at sygeplejerskerne, pædagogerne og lærerne ikke bestiller noget, eller hvad er det, der er galt her?

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jeg synes sådan set, man kan konstatere, at hr. Brian Mikkelsens løsning simpelt hen går ud på, at man *ikke* vil løse problemerne. For De Konservative har ellers ved forskellige lejligheder slået sig op på, at de faktisk vil gøre noget ved venteliste-problemerne og gøre noget ved mange andre ting, men man kan jo forstå af det, hr. Mikkelsen siger, at det vil man ikke gøre.

Og de løsningsforslag, som kommer fra hr. Mikkelsens side, er i hvert fald ikke forslag, som fører til færre offentlige udgifter. For tidligere har vi jo også hørt fra De Konservative, at med hensyn til de opgaver, som De Konservative mener skal løses uden for det offentlige, skal folk have penge med fra de offentlige kasser, og det vil altså sige, at det heller ikke er noget, der sparer noget som helst.

Alt i alt vil det altså sige, at det, der står tilbage, er, at man ikke anerkender, at der er ventelister til børnepasning, at man ikke anerkender, at der er ventelister til hospitalsbehandling, og at man åbenbart ikke vil gøre noget ved det. Det, der bliver sagt, er sådan set bare, at der er nok ansatte, og at der bliver brugt penge nok på det her område. Det er simpelt hen summen af De Konservatives holdninger.

(Kort bemærkning).

Jan Petersen (S):

Hr. Brian Mikkelsen fremførte også det standpunkt, som Venstre brugte noget tid på, nemlig at problemet er de mange flere offentligt ansatte, vi har fået under denne regering, om end det blev holdt i en mere moderat tone, vil jeg da sige. Men jeg bliver altså nødt til at få skåret ud

i pap lidt mere detaljeret, hvad hr. Brian Mikkelsens standpunkt egentlig er?

For hvis nu man forestiller sig, at beskæftigelsen stiger i en given kommune og en del af dem, der kommer i arbejde, er mennesker med børn, vil hr. Brian Mikkelsen så foreslå befolkningen, at det problem, at de skal have passet deres børn, medens de er på arbejde, løses ved, at man optager flere børn i de eksisterende institutioner og dermed selvfølgelig undgår at komme ud for et flaskehalsproblem på pædagogområdet, eller mener han, at man indimellem også er nødt til at bygge nye institutioner og derfor også ansætte flere mennesker?

Det er helt banalt: Hvis hr. Brian Mikkelsen mener, at der blot skal optages flere børn, vil jeg spørge hr. Brian Mikkelsen, om der ikke også i sågar konservativt styrede kommuner bygges nye daginstitutioner, og at det altså også udløser behov for flere ansættelser dér?

Hvis hr. Brian Mikkelsen endelig mener, at vi skal finde andre veje til det, ved jeg da godt, at der i den forbindelse er en frit valg-ordning, men det skal vel ikke være hr. Brian Mikkelsen, der bestemmer, hvordan folk vil have passet deres børn; det skal vel være forældrene, og de efterspørger tilsyneladende flere nye daginstitutioner.

(Kort bemærkning).

Brian Mikkelsen (KF):

Til hr. Jan Petersen kan jeg sige, at jeg faktisk selv har børn i vuggestue og børnehave og folkeskole. Så jeg er altså selv bruger af det offentlige system på det område.

Vi er ikke fra konservativ side imod, at man f.eks. prioriterer sådan, at der bliver ansat nogle flere sygeplejersker eller nogle flere børnehavepædagoger. Det, vi siger – og det er årsagen til, at jeg tog det aspekt med – er, at vi ikke vil have flere offentligt ansatte generelt, men ønsker, at man prioriterer i systemet. Og årsagen til det problem, der er i dag, årsagen til, at der er flaskehalse, er først og fremmest et tåbeligt dagpengesystem, som ikke giver folk incitament nok til at blive på arbejdsmarkedet, sådan som LO-rapporten også siger, altså at der mangler folk, selv om de faktisk er til rådighed for arbejdsmarkedet. Og hvorfor gør der det? Fordi orlovsordningerne og efterlønsordningerne holder dem væk!

Og jeg er fuldstændig enig i det, der står i LO-publikationen, for det er det samme som det, jeg er ude på at sige i dag, nemlig at der

skal flere ind på arbejdsmarkedet igen, så der ikke opstår flaskehalsproblemer på det her område. For den eneste måde, man kan få løst problemet på, er ved at sørge for, at der bliver konkurrence om arbejdskraften, og at der er nogle flere til rådighed.

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Jeg vil spørge hr. Brian Mikkelsen, om han er klar over, hvad der egentlig er problemet på sygeplejeområdet. Jeg hørte nemlig undervisningsministeren sige, at det er et kapacitetsproblem, og derfor vil jeg spørge hr. Brian Mikkelsen, hvornår han tror halvdelen af alle uddannede sygeplejersker forlader deres fag. Her mener jeg aldersmæssigt, og så kan hr. Brian Mikkelsen jo prøve at relatere det til efterlønsalderen.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Hr. Brian Mikkelsen vil gerne have ansat flere sygeplejersker og ansat flere til at passe vores børn. O.k., men eftersom det totale antal offentligt ansatte skal være det samme som i dag, hvor skal der så reduceres? Skal der være færre lærere, skal der være færre politibetjente, eller skal der være færre ansatte inden for militæret? Det kan hr. Mikkelsen jo forsøge at give et svar på.

For hr. Mikkelsen må jo prøve at komme med en nogenlunde sober matematisk redegørelse for, hvordan det totale antal kan blive det samme, som det er i dag, og der ikke må komme nogen stigning og vi nu har nået et maksimum af offentligt ansatte, når det er sådan, at hr. Mikkelsen samtidig i alt, hvad hr. Mikkelsen siger, støtter en udvidelse på de områder, hvor der er problemer.

(Kort bemærkning).

Jette Gottlieb (EL):

Jeg hæftede mig også ved, at hr. Brian Mikkelsen sagde, at han gerne vil have flere ind på arbejdsmarkedet, når det drejer sig om børnepasningen, ældreplejen, sundhedssektoren og sådan nogle ting, og det, jeg så undrer mig over, er, om det skulle være et indirekte svar på det, jeg spurgte om, nemlig: Hvori ligger forskellen med hensyn til, om de er privat eller offentligt ansat? Funktionerne er dog de samme, og opgaverne tager dog den samme tid,

uanset om de udføres af privat eller offentligt ansatte.

Derfor opfatter jeg det som et indirekte svar, nemlig at hr. Brian Mikkelsen erkender og indrømmer, at det faktisk er nødvendigt at ansætte flere, uanset om det er ved at lokke folk til blive på arbejdsmarkedet, som han siger, eller det er ved at nyansætte folk, og at der åbenbart er behov for flere mennesker til at udføre de opgaver, som også hr. Brian Mikkelsen gerne vil have udført her i samfundet.

(Kort bemærkning).

Brian Mikkelsen (KF):

Hvad man måske har opdaget ude i samfundet tidligere, kan man i hvert fald opleve her fra talerstolen, må jeg sige: Venstrefløjen er gået i stå og er fuldstændig fantasiløs, for det eneste slogan, den hele tiden bruger, er: Vi vil have flere offentligt ansatte, vi vil have flere offentligt ansatte!

Ifølge venstrefløjen er det åbenbart løsningen på alle problemer, og det er for tamt og fantasiløst, for hvis vi skal have velfærdsstaten til at overleve og bestå også om nogle år, så sker det ikke ved, at man ansætter flere i det offentlige; men ved, at man ser på, hvordan får man løst opgaverne på den bedste og den billigste måde.

Og nogle af opgaverne bliver altså løst bedst og billigst af private, og nogle bliver løst bedst og billigst af det offentlige. Vi er ikke hellige på det område. Vi ser på, hvor det kan gøres bedst og billigst.

Og der er mange områder, hvor private kan overtage det og gøre det langt bedre end det offentlige, og der er mange områder, hvor det offentlige er langt bedre end private.

Det må man se på fuldstændig fordomsfrit, og jeg vil ikke som venstrefløjen sige, at vi bare skal have flere offentligt ansatte, for det er der ikke råd til.

Som konservativ vil jeg da gerne lege julemand, for jeg vil godt have nogle flere sygeplejersker, nogle flere lærere og nogle flere politifolk, men det har det danske velfærdssamfund ikke råd til, og derfor har vi sagt: Med de ca. 800.000 offentligt ansatte, der er, er det maksimale niveau nået, og så må man prioritere inden for den styrke, der nu engang er til rådighed.

Det var vel et nogenlunde svar til venstrefløjspolitikerne her.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jamen så er vi jo tilbage ved startpositionerne, hvor det var sådan, at hr. Brian Mikkelsen ikke rigtig ville forholde sig til det spørgsmål, som er til debat, og som denne forespørgsel handler om.

Den handler nemlig om flaskehalsproblemerne i forbindelse med, at der ikke bliver uddannet lærere nok, at der ikke bliver uddannet pædagoger nok, at der ikke bliver uddannet sygeplejersker nok, og at der heller ikke bliver uddannet læger nok, osv. – man kan faktisk remse en lang liste op – og det forholder hr. Mikkelsen sig ikke til.

Men det betyder jo, at selv om det skulle lykkes for hr. Mikkelsen at få en masse af det her privatiseret og få brugerbetaling og alle mulige andre mærkelige ting ind, som Venstre og De Konservative råber op om ved enhver lejlighed, så ændrer det jo ikke ved flaskehalsproblemet, så ændrer det jo ikke ved mangelen, og det er jo det, man åbenbart ikke ønsker at forholde sig til. I stedet nævner man de sædvanlige ideologiske overvejelser, som man plejer at trække op af skuffen hver sommer.

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Hr. Brian Mikkelsen lagde åbenbart slet ikke mærke til, at jeg spurgte ham om noget, for han svarede ikke på det; han svarede venstrefløjen under ét, og så noterede jeg mig selvfølgelig, at jeg åbenbart skulle tilhøre den yderste venstrefløj, men det har jeg godt nok aldrig nogen sinde tænkt mig, eller rettere sagt: Det gør jeg simpelt hen ikke.

Men hr. Brian Mikkelsen svarede altså ikke på mit spørgsmål, og det gjorde hr. Flemming Oppfeldt heller ikke før.

Demografien i Danmark er faktisk sådan, at der bliver født mange flere børn i 1990'erne end tidligere, og at der bliver mange flere ældre, og det sidste topper omkring år 2010, og de mennesker skal jo på plejehjem eller have hjemme-hjælp, og derfor vil jeg igen spørge hr. Brian Mikkelsen: Hvis man ikke i øvrigt laver om på systemerne, kan man så undgå, at den offentlige sektor, som jo passer hovedparten af de opgaver, vokser? Jeg mener nej, men hvad mener hr. Brian Mikkelsen?

Anden næstformand (Henning Grove):

Hr. Brian Mikkelsen for en kort bemærkning, og så går jeg videre i ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Brian Mikkelsen (KF):

Hvis man kigger på substansen i problemet og kommer væk fra banaliteterne, så er måden, man bl.a. får løst flaskehalsproblemerne på i den offentlige sektor, jo at gennemføre en dagpengereform og ved at kigge på orlovsordningerne og tilbagetrækningsalderen.

Det er de tre helt konkrete budskaber, vi kommer med, hvis man skal kigge på de aktuelle flaskehalsproblemer og ikke bare ansætte flere mennesker. Og der er 200.000, som i dag er uden for det aktive arbejdsmarked, fordi de enten er på orlov eller er i forskellige beskæftigelsesfremmende aktiviteter, og hvis man fik dem aktiveret hurtigere og bedre, ville de være til rådighed for arbejdsmarkedet.

Og så vil jeg undskyldte meget over for fru Vibeke Peschardt, hvis jeg udtrykte mig sådan, at hun følte sig kategoriseret som en del af den yderste venstrefløj, og sådan opfatter jeg bestemt ikke Det Radikale Venstre. Jeg ville faktisk håbe, at Det Radikale Venstre var mere til højre og ville samarbejde noget mere med de borgerlige partier, som Det Radikale Venstre vel har et vist idéfællesskab med, men det er altså en anden diskussion, som vi må tage på et andet tidspunkt.

Selvfølgelig opstår der et problem om ca. 20 år, nemlig det, der kaldes pensionsbomben, hvor man vil opleve, at flere og flere skal forsørges af den offentlige sektor. Hvor det i dag er 1 til 3, vil det nemlig om 23 år være 2 til 3. Men man er lidt fantasiløs – det må fru Vibeke Peschardt undskyldte mig at jeg siger – hvis man mener, at den eneste løsning på det problem er at ansætte nogle flere i den offentlige sektor, og det er der ikke råd til, for når der er flere pensionister, vil der altså være flere på passiv forsørgelse.

Og det er rigtigt, at det også betyder, at der vil være flere syge; men den eneste måde, man kan få løst det problem på, er ved at se på, hvordan den offentlige sektor og velfærdssamfundet i det hele taget skal indrettes, og dér håber jeg da på, at vi kan få en diskussion med både Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre om, hvordan det kan løses, uden at det skal betyde en større offentlig sektor og dermed

større skatter, for ellers er der ikke noget velfærdssamfund tilbage.

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Forespørgeren har ganske ret i, at de 10 år under den borgerlige regering har skabt store problemer for en forsvarlig varetagelse af væsentlige samfundsfunktioner, for af rent ideologiske grunde ville den daværende undervisningsminister fortrinsvis uddanne folk til job i det private erhvervsliv, og resultatet blev en midlertidig overfyldning af handelsskolerne og ingeniørskolerne, og resultatet blev også stor arbejdsløshed blandt de færdiguddannede og efterfølgende en svag søgning til de pågældende studier.

Til gengæld er der mangel på uddannede til en række vigtige funktioner i den offentlige servicesektor. Det gælder bl.a. det pædagogiske område, hvor både folkeskolelærere og børnehavepædagoger er uopdrivelige i dag, og det gælder sundhedsområdet, hvor der er mangel på færdiguddannede, osv. Og om ganske få år vil vi opleve det samme på gymnasieområdet, fordi mange af de nuværende gymnasielærere går af i de kommende år.

Men jeg vil godt understrege, at disse konstateringer ikke får os til at falde i den modsatte grøft og sige, at nu skal alle uddannes til den offentlige sektor, for selv om der endnu er et stort overskud af ingeniører, vil der blive mangel på dem, hvis ikke søgningen øges i de kommende år.

Derfor vil vi fastholde – som vi hele tiden har gjort det – at det sikreste er at stole på de unges eget frie valg af uddannelse. Det er ganske vist heller ikke nogen absolut garanti mod mangel- eller arbejdsløshedsproblemer, men alle erfaringer viser, at de unges frie valg af uddannelse rammer behovet bedre end statslige prognoser, især hvis disse ses gennem ideologisk farvede briller. Og naturligvis bør der protesteres ekstra meget, hvis der er mange afviste til en bestemt uddannelse, samtidig med at der er en kæmpe-mangel på uddannede inden for den samme uddannelse.

Og derfor er det fortsat en højt prioriteret opgave for SF at nedbringe køen af afviste til videregående uddannelser, og via finanslovaftalen for 1996-97 kom vi med 2.400 ekstra uddannelsespladser, herunder 500 pladser på lærerseminarierne, en del af vejen, og derfor fik vi i år for første gang et fald i antallet af afviste. Og da de aftalte pladser fortsætter i de kom-

mende år, kan vi også i de kommende år forvente et fald i antallet af afviste. Men dermed er opgaven endnu ikke løst, for der er stadig væk alt for mange, der afvises, og der er fortsat områder, hvor der både er mange afviste og en mangel på uddannede.

Det klareste eksempel er pædagoguddannelsen, hvor der i sommer var 3.000 afviste, samtidig med at kommunerne har endda meget svært ved at skaffe den nødvendige arbejdskraft. Her skal der gøres en ekstra indsats.

Og sygeplejerskeuddannelse er et særligt problem: For nogle år siden afviste man mange ansøgere, og det betaler man nu prisen for, for nu er der mangel, og nu er der ikke så mange ansøgere.

En af årsagerne hertil er den enkle, at det er blevet kendt, at uddannelsen er temmelig dårlig. Evalueringen af sygeplejeuddannelsen er en af de hårdeste, vi har set, kun overgået af evalueringen af psykologuddannelsen.

Her er der brug for at gøre en særlig indsats for at styrke uddannelsen og forbedre sammenhængen med de øvrige sundhedsuddannelser. Kun derved kan vi atter gøre det attraktivt for uddannelsessøgende at vælge at blive sygeplejerske.

Vibeke Peschardt (RV):

Enhedslisten vil gerne have, at Folketinget forholder sig til de såkaldte flaskehalsproblemer på udvalgte områder af det offentlige arbejdsmarked. Men da det offentlige arbejdsmarked i Danmark jo er stort – over 800.000 beskæftigede – kan man jo starte med at fastslå, at problemet faktisk kun findes på de udvalgte områder. Og flaskehalse med lønpres og inflation til følge mener jeg i virkeligheden ikke man kan tale om, men det er da rigtigt, at der er en stor pukkel af f.eks. ældre folkeskolelærere, der ikke er i arbejde.

Folkeskolen mener altså, at den har et aldersproblem, samtidig med at en del folkeskolelærere går arbejdsløse. Men det problem er der forsøgt at tage højde for dels ved, at optagelsen på seminarierne er udvidet i denne regerings tid, og dels gennem det forslag, som Folketinget behandlede forleden dag, L 23, som lægger op til en øget mobilitet på arbejdsmarkedet og muligheder for at tage beskæftigelse uden for sit egentlige erhverv.

For det kunne da godt være, at folkeskolelærere efter en tids arbejdsløshed kunne finde beskæftigelse uden for folkeskolen, hvis de alt-

så ikke ønsker at flytte derhen, hvor jobbene er, for et af problemerne er jo, at der er faggrupper – det gælder f.eks. læger og gymnasielærere – der helst kun vil arbejde ganske bestemte steder.

Og med hensyn til pædagogmangelen mener vi, at der allerede er taget ordentlige skridt til at afhjælpe den: Dels er optagelsen på pædagogseminarierne fordoblet både i denne og i den forrige regerings tid, og dels har kommunerne formået at løse problemerne ved at økonomisere med den uddannede arbejdskraft især på børnepasningsområdet, og der bliver nu passet næsten 100.000 børn mere, end der gjorde i starten af 1990'erne, og det synes vi faktisk er en bedrift.

Når så hertil lægges, at Danmark har haft et stigende børnetal, samtidig med at arbejdsløsheden er faldet markant, er det klart, at kommunerne har problemer, som de så har løst, så godt de kunne.

Endelig ved vi, at børnetallet er på vej ned, og på sigt tror vi at pædagogområdet vil jævne sig. Og det er jo heller ingen idé at stå med arbejdsløse pædagoger om f.eks. 10 år, og derfor er det efter vores mening også et spørgsmål om en fornuftig planlægning.

Om sygeplejerskerne kan man konstatere, at faget ikke længere er så populært, som det var engang: dengang der var lange køer for at blive optaget på sygeplejerskolerne.

Samtidig ved vi jo, at sygeplejerskerne forlader faget tidligt. Det er faktisk sådan, at halvdelen af dem forlader faget, når de er omkring 40 år.

Men hertil kommer så – hvis jeg skal kaste en smule malurt i bægret – at man må sige, at sygeplejerskerne visse steder selv har bidraget til problemerne ved at ønske sig flere og mere kvalificerede opgaver lagt ind i sygeplejen. Og det har sygeplejerskerne og amtsrådene været enige om, men det har altså fortrængt andre faggrupper som f.eks. sygehjælperne og de nuværende social- og sundhedsassistenter, som sygeplejerskerne mange steder ikke ønsker ind.

Sygeplejerskernes fagpolitik har altså været sådan, at de har ønsket mere kvalificeret arbejde, og det være sagt uden malice overhovedet, for det er jo reelt nok at have sådan en fagpolitik, men det afskaffer naturligvis ikke de aktuelle problemer.

Hermed vil jeg bare understrege problemerne på det område.

Og vi har hørt undervisningsministeren foreslå, at man gennem kampagner kunne søge at få de unge til at søge ind i sygeplejefaget, og så kunne jeg tilføje, at man også kunne lave kampagner, der gik ud på at få de ældre, altså de 50 pct., der har forladt faget, til at komme tilbage til det.

Endelig kan man sige, at da det er amterne, der uddanner sygeplejerskerne, er det altså dem, der har foden på denne pedal, og da det også er dem, der er hovedaftagerne, må de se at løse problemerne, og amterne har fra 1998 fået en yderst favorabel aftale, og derfor går jeg ud fra, at de bruger nogle af pengene på det område.

Når alt det er sagt, må jeg også sige, at uddannelseskapaciteten er fordoblet inden for de seneste år inden for lærer-, pædagog- og lægeuddannelserne. Inden for sygeplejerskeuddannelsen er der kapacitet nok, men ikke stor søgning, og det må amterne så gøre noget ved.

Endelig har man som led i arbejdsmarkedspolitikken givet adgang til merituddannelser, dvs. særligt tilrettelagte uddannelser for voksne, der ønsker at uddanne sig til pædagoger eller sygeplejersker, og det synes vi er et meget godt tiltag.

Vi kan altså ikke støtte forslaget til vedtagelse.

Annette Just (FP):

Nu er jeg jo kommet på en vanskelig opgave, idet jeg gerne vil starte med at takke undervisningsministeren for det indlæg, han indledte debatten med, for det var faktisk utrolig fornuftigt og sagligt, men det er jo vanskeligt for et Fremskridtspartimedlem at gøre sådan noget, navnlig i starten.

Men det er selvfølgelig vigtigt at få lagt både undervisningen og optagelsen til rette på en sådan måde, at det kan komme til at fungere, og dér vil jeg godt nævne noget af det, som hr. Bruno Jerup sagde, nemlig at muligheden for at gå på aftenseminarium samtidig med, at man er arbejdsløs, stadig væk burde foreligge.

Vi var faktisk modstandere af, at man nedlagde den mulighed for at uddanne sig samtidig med, at man stod til rådighed for arbejdsmarkedet, for der er ingen naturlig forklaring på, at man skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet 24 timer i døgnet. Man må vel også en gang imellem have lov til at sove lidt, og man kan vel også få lov til at læse lidt. Og det, at man viser det initiativ, at man også prøver på at

videreuddanne sig eller dygtiggøre sig inden for sit område samtidig med, at man søger arbejde, synes jeg er al ære værd, og derfor håber jeg på, at undervisningsministeren vil se på den sag endnu en gang.

Og som det er sagt før, er det selvfølgelig også helt naturligt, når man ser på læge- og sygeplejerskeuddannelserne – og det ved jeg at undervisningsministeren har været inde på i anden sammenhæng – at spørge, om det er rimeligt, at så mange studerende fra de andre skandinaviske lande kommer ind på disse studier. Og det er med fuldt overlæg – for ikke at hænge en enkelt nationalgruppe ud, som har optaget en meget stor del af læge- og sygeplejerskeuddannelsespladserne – jeg udtrykker mig på den måde, at jeg siger »andre skandinaviske lande«.

Men det tror jeg også vi finder en fornuftig løsning på. Det var i hvert fald det svar, jeg fik af undervisningsministeren før: at det har man i Nordisk Råd prøvet at finde en løsning på, således at vi på den måde får luget ud og får uddannet nogle danske studerende på de her områder.

For det er da helt rigtigt, at der skal uddannes både læger og sygeplejersker, og hvad der nu ellers er, f.eks. omsorgsassistenten, men er det rimeligt, at det er så vanskeligt for plejepersonalet at blive omskolet? Jeg synes det ikke. Hvis man, når man har været på et plejehjem, eller hvor det nu har været, i mange år og der så pludselig kommer nye uddannelseskrav, så skal starte helt forfra på en uddannelse, frem for at der også gives goodwill for det, som man i al den tid har brugt sin arbejdskraft på, og hvor man i øvrigt har vist, at man kunne klare det, så virker det for mig og i øvrigt for det meste af den danske befolkning fuldstændig tåbeligt.

Og er det rimeligt, når man er sygeplejerske, at man skal bruge timer på – hvis jeg må bruge et godt gammelt udtryk – papirusseri i stedet for at gøre det, som man rent faktisk er uddannet til? Det synes jeg ikke. Jeg synes, det er spild af tid, når der er masser af kontoruddannet arbejdskraft til at klare det rent papirussermæssige.

Og er det rimeligt, at en hjemmehjælper skal bruge så mange timer på at lade sig tyrannisere af alle de møder, som vi kan læse om? Det synes jeg ikke, for det, som hjemmehjælper skal, er at tage ud i hjemmene og yde en reel hjælp. Og det er jo rent mødetyranni, og det er

ikke kun i enkeltstående kommuner, men faktisk nok nærmere generelt.

Det er den slags ting, der skal til, for derved vil man løse en masse flaskehalsproblemer. Og jeg taler ikke bare om privatisering – selv om jeg meget gerne vil privatisere, men det er slet ikke det, vi taler om her – men om flaskehalsene med hensyn til, hvordan vi får uddannet de folk, vi behøver, og brugt de folk, vi uddanner, bedst muligt. Og er situationen her i virkeligheden ikke den, at vi bruger masser af de folk, som er uddannet til deres job, og som er gode til det, til noget, som de rent faktisk overheadet ikke har lyst til, nemlig at skrive lange rapporter og være mægtig dygtige til den slags i stedet for at passe de gamle eller børnene, eller hvad det nu er, vi taler om?

Så på den måde vil jeg sige, at jeg egentlig er glad for, at vi har fået denne debat, men at jeg ikke kan støtte det forslag til vedtagelse, som Enhedslisten og SF har fremlagt, for det stiller krav om noget, som skal nås her og nu, og jeg mener, det er en anden vej, vi skal gå.

Vi skal selvfølgelig gå meget klart og tydeligt ind for, at vore unge skal uddannes, og selvfølgelig skal de, der er blevet lidt ældre, også efteruddannes og videreuddannes, men vi skal ikke stille urimelige krav om, at de skal kunne noget, som de slet ikke er uddannet til, og her tænker jeg selvfølgelig primært på papirusse-riet og mødetryanniet.

Addi Andersen (CD):

Jeg vil takke arbejdsministeren og undervisningsministeren for deres indlæg. Der er kommet mange nye initiativer for at komme arbejdsløsheden til livs og at skaffe den nødvendige arbejdskraft, og meget er lykkedes, men de mange nye ordninger har til tider også medført kaotiske tilstande, fordi de fleste ikke kan overskue markedet for jobtilbud, uddannelsesmuligheder og kurser osv., og hvis jobstrategien skal lykkes, er det afgørende, at reglerne bliver klare og tydelige.

Et eksempel på, at det kan gå galt, er ordningen for jobrotation, hvor HK for nylig viste, hvor mange blanketter der skal udfyldes, hvis en virksomhed vil sende medarbejdere på efteruddannelse, mens ledige ansættes som vikarer.

Virksomheder, ansatte og ledige støder ind i et enormt bureaukrati, når de vil tilrettelægge den slags ordninger. Kan det virkelig være nødvendigt, at en ledig skal udfylde mellem 10 og 13 blanketter for at komme i gang? I CD vil

vi gerne alt det administrative bøvvl til livs, så mulighederne bliver lettere tilgængelige.

Til sidst vil jeg sige, at CD kan ikke stemme for det fremsatte forslag til vedtagelse.

Poul Nødgaard (DF):

I de snart 7 år, jeg har været medlem af Folketinget, har vi ved flere lejligheder drøftet netop flaskehalsproblemerne, og det vil nok altid være sådan i et stærkt, dynamisk samfund som det danske, at problemer af den art vil opstå. Så er hovedspørgsmålet bare, hvordan samfundet løser problemer som dem, Enhedslisten har opstillet her i dag.

Forleden dag havde vi en debat her i Folketinget, hvor et af elementerne var, at ledige inden for ét fagområde kunne anvises til beskæftigelse inden for et andet fagområde, og jeg kunne godt tænke mig at spørge ministeren, om hun har gjort sig nogen overvejelser om, hvorvidt man kunne løse nogle af disse flaskehalsproblemer ved netop at tage dette element i det lovforslag, som var til behandling forleden dag, op her.

Nu havde det været praktisk, hvis ministeren hørte efter – jeg skal nok gå op og spørge én gang til.

Undervisningsministeren ved så godt som nogen, at man havde så utrolig travlt med i sin tid at få afskaffet alle de her faglærere i folkeskolen, for nu skulle al undervisning i folkeskolen foregå ved folkeskoleuddannede lærere. Og hvad skete der så? Så fik vi mangel på lærere, og nu er man faktisk, så vidt jeg har forstået, endda med ministerens velsignelse vendt tilbage til en form for faglærersystem, hvor folk med en god uddannelse inden for et fagområde nu godt kan få beskæftigelse i folkeskolen. Det var ligesom et fy-ord både i lærerkredse, og jeg tror også ovre i Undervisningsministeriet – det er jeg nu ikke helt sikker på – men dér tror jeg heller ikke, man var begejstret for, at man underviste uden en læreruddannelse.

Og børnepasningsområdet – lad os tage det også. Jamen der er jo ingen, der siger, at alle børn i dette land skal passes af faguddannede pædagoger. Der findes masser af mennesker, der kan tage sig af pasning af børn. Lad os bare tage vores udmærkede dagplejemødre; de har jo ikke anden uddannelse end den, at de har forstand på børn, og det er jo da et aktivt i sig selv. Så jeg tror også, at der findes løsninger inden for det område, uden at man skal gå hen og uddanne en hel masse ekstra mennesker.

Lad os tage sygeplejerskeområdet. Der er mangel på sygeplejersker, og hvorfor er der det? Det er, fordi sygeplejerskolerne – selv i min egen lille by Ringsted – står tomme. Der er ingen, der vil være sygeplejersker mere. Jamen så må man jo finde nogle nye løsninger, for man kan ikke tvinge folk til at blive sygeplejersker, hvis ikke de vil være sygeplejersker. Der er jo ingen, der siger, at en sygeplejerskes arbejde i al evighed skal bestå af det arbejde, det altid har bestået af. Så må man prøve at finde nogle nye veje, så man tager noget af sygeplejerskens arbejde fra hende og lægger over på andre faggrupper.

Sådan kan man blive ved inden for det ene efter det andet af de områder, som Enhedslisten bringer op her i dag. Jeg mener, at løsningen – sådan en form for overskrift på det hele – er fleksibilitet, og hvis man har den fleksibilitet, kan man også løse nogle af de problemer, som flaskehalsene giver.

Derfor må jeg på Dansk Folkepartis vegne sige, at vi godt kan støtte, at vi har drøftet dette her i dag på demokratisk vis, men vi kan ikke støtte det fremsatte forslag til vedtagelse.

Arbejdsministeren (Jytte Andersen):

Hr. Flemming Oppfeldt spurgte, om AF havde nærkontakt med virksomhederne. Jeg kan sige til hr. Flemming Oppfeldt, at ca. 200.000 ledige faktisk får et job igennem AF om året.

Hvis jeg skal gå lidt tættere på det område, vi nu snakker om her i dag, blev der anmeldt 23.000 job i 1996 inden for socialinstitutioner, 13.000 inden for undervisning og sundhedsvæsen, og 20 pct. var inden for hele det samlede sundhedsområde. Så jeg mener i og for sig nok, at man kan sige, at AF har nærkontakt med virksomhederne, både de offentlige og de private.

Men det er klart, at det altid kan blive bedre. Og det fører mig hen til det spørgsmål, som hr. Jan Petersen stillede mig: Hvad gør vi for at få AF til at virke endnu bedre, end AF gør i dag?

Dér har jeg lagt op til en undersøgelse foretaget af et privat konsulentfirma, som inden jul skal komme med nogle overvejelser om forbedringsmuligheder. Der er lagt op til en effektiv erfaringsudveksling imellem AF-regionerne, så den tværregionale formidling kommer til at virke bedre. Og endelig er der lagt op til nogle brancherettede seminarer og debattmøder, hvor virksomheder bliver indkaldt med henblik på at fortælle os og de regionale aktører, hvad de har

af forventninger til AF. Så vi er meget oppe på tærerne for at få AF til fortsat at udvikle sig som en serviceenhed.

Der blev spurgt om, hvad man rent faktisk gør i forhold til det her område. Jeg tror ikke, at hr. Flemming Oppfeldt helt kan have hørt efter, da jeg svarede på forespørgslen, for da sagde jeg faktisk noget om det. Jeg sagde bl.a., at der var omkring 100.000 personer, der havde været i jobrotationsordninger, heraf en fjerdedel inden for det offentlige område. Og jobrotation går jo faktisk ud på at kvalificere ledige til nye jobtyper, altså i det her tilfælde inden for den offentlige sektor.

Jeg sagde, at der var forberedelseskurser, der var specielle vejledningsforløb, og der var opkvalificeringskurser inden for netop det her område i AF-regi. Så der sker faktisk meget.

Så vil jeg til sidst sige til hr. Flemming Oppfeldt: Jeg har det altid sådan, at når jeg hører om, hvordan mine egne rapporter og Arbejds-markedstyrelsens rapporter bliver opfattet af Venstrefolk, kan jeg slet ikke genkende dem. Jeg kan overhovedet ikke genkende dem. For det er der faktisk blevet peget på. Samtidig med at man sender nogle signaler ud om, hvor der er risiko, sender man faktisk nogle signaler ud om, hvor det er, man går ind og tager nogle konkrete initiativer, som jeg lige har oplyst om at man har gjort. Og det har faktisk bidraget til, at situationen er bedre, netop fordi overvågningen i AF faktisk fungerer.

Så en sidste bemærkning fra min side til hr. Brian Mikkelsen, som peger på denne arbejdsstyrke, som er for lille. Dér kan jeg faktisk sige som en rimelig ny oplysning, at inden for de seneste par år er arbejdsstyrken faktisk udvidet med 35.000, til trods for at der er nogle, der er gået på orlov.

Men jeg kan forstå, at Det Konservative Folkeparti gerne vil have fjernet muligheden for i dette øjeblik 22.000 forældre for at være sammen med deres børn. – Jo, det er jo netop det, der bliver sagt. Der bliver sagt, at orlovsmulighederne påvirker arbejdsmarkedet negativt. Det ligger der konkrete forslag i VK-planen om at man skal gøre op med, og det betyder faktisk sådan oversat, at 22.000 børn ikke får den mulighed for at være så meget sammen med deres forældre, som de har i øjeblikket. Og det betyder, at omkring 10.000 ikke kan komme på uddannelsesorlov, til trods for at vi ved, at det er det mest effektive arbejdsmarkedspolitiske instrument overhovedet.

Og en sidste bemærkning: Tilbagetrækningsalderen kunne virksomhederne jo rent faktisk også gøre noget for at påvirke ved at fastholde de ældre medarbejdere og lade dem få lov at blive i arbejdsstyrken.

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen): Jeg skal kommentere nogle af de problemstillinger, der er rejst. En problemstilling var den, at der på den ene side er adgangsbegrænsning på områder, hvor der er mangel på arbejdskraft. Det hænger jo hovedsagelig sammen med, at på de pågældende områder har vi udnyttet kapaciteten så langt, som det overhovedet har været muligt og forsvarligt.

Vi opererer jo med frit optag på de aller-, allerfleste uddannelser. Det forudsætter altså, at der er uddannede, kvalificerede lærere, at de studerende selvfølgelig er kvalificerede til at gå ind i den pågældende uddannelse, og at der også er faciliteter til rådighed. Ellers er der på de allerfleste uddannelser frit optag.

Når der er adgangsbegrænsning på nogle områder, også her, hvor der er mangel på arbejdskraft, hænger det selvfølgelig sammen med, at det ikke har været muligt at øge kapaciteten ud over, hvad der nu har været aftalt på det seneste. En række af institutionerne kan man sige ikke bare er udnyttet til det sidste, nogle enkelte er måske presset til at udnytte enhver mulighed for at stille uddannelsespladser til rådighed.

Det, som jo er afgørende ud over at imødekomme de studerendes og arbejdsmarkedets behov, er selvfølgelig også at sikre, at der er kvalitet i det, der udbydes.

Den anden problemstilling, som hr. Jan Petersen rejser, er, at der også er områder, hvor der er kapacitet til rådighed, og hvor der er mangel på arbejdskraft – sygeplejerskerne er nævnt stort set af alle – men hvor det ikke er muligt at få et tilstrækkeligt antal ansøgere frem. Der vil jeg henvise til, hvad jeg allerede har sagt, at her må man sætte ind med oplysning, også direkte kampagner, for at tiltrække flere uddannelsessøgende, og det må man gøre i flere led. Men derudover gælder det selvfølgelig også om at gøre uddannelserne attraktive for de unge, så de får lyst til at søge dem.

Og endelig – som jeg også har henvist til – har vi i Undervisningsministeriet overvejelser i gang om det, vi kalder uddannelsernes geografi med henblik på også at kunne udbyde uddan-

nelserne dér, hvor folk bor, samtidig med at man kan fastholde kvaliteten i uddannelserne.

Sygeplejerskeuddannelsen er altså et særligt problem, og her må alle gode kræfter sættes ind, fordi vi jo også ved, at der er mangel på arbejdskraft.

Til dem, der har nævnt nordiske ansøgere til de pågældende uddannelser, vil jeg sige, at jeg mener ikke, det overhovedet er noget problem netop nu, hvor vi har et forholdsvis stort antal pladser til rådighed.

Afgørende tror jeg i øvrigt er det, som hr. Kjeld Rahbæk Møller sagde, at det er de unges egne valg. Men vi ønsker længst muligt det frie valg, der er afgørende for at få en arbejdskraftdækning, som i længden også dækker samfundets behov. Der er altså enkelte områder, hvor vi må sætte ind med en adgangsbegrænsning.

Læreruddannelsen har været nævnt særligt med henblik på at sikre, at der også er tilbud om aftenhold, og om det er jo kun at sige, at det har regeringen og flere af Folketingets partier været meget positivt indstillet over for. Vi har søgt etableret flere uddannelsespladser på aftenhold, men der har altså været en begrænset interesse, sådan som det er sagt; der er kun udbud i København. Men jeg synes stadig, det er et område, som det er interessant at være opmærksom på i de videre bestræbelser.

Om meritordninger skal jeg kun sige til fru Annette Just, at netop på det felt er vi i øjeblikket i gang med på næsten alle områder at sikre den fleksibilitet og smidighed i vores uddannelse, der gør, at man f.eks. får godskrevet kundskaber erhvervet både formelt og uformelt.

(Kort bemærkning).

Poul Nødgaard (DF):

Jeg stillede arbejdsministeren et spørgsmål, som hun, da jeg stillede det, ikke havde tid til at høre efter, men det går jeg så ud fra at hun har nu.

For nogle dage siden behandlede vi her i Folketinget et lovforslag, hvori der var fem elementer. Et af elementerne var, at man skulle kunne tage arbejdskraft, der er ledig i ét område, og overføre den til beskæftigelse i et andet område. Nu bliver det formentlig vedtaget i dansk lovgivning, fordi regeringen fremsætter forslaget. Mit spørgsmål går så på, i hvilken udstrækning ministeren har gjort sig nogle overvejelser om i forbindelse med flaskehalsproblemerne da at tage den lovparagraf i

anvendelse og så via arbejdsformidlingssystemet diktere nogle folk, selv om de ikke passer ind i fagkombinationen, beskæftigelse nogle af de steder, hvor der er flaskehalsproblemer.

Det var i al enkelhed mit spørgsmål.

Arbejdsministeren (Jytte Andersen):

Jeg beklager, at jeg ikke fik svaret på det i første omgang. Jo, det er klart, at det lovforslag, som blev behandlet her i sidste uge, har noget at gøre med at forebygge flaskehalse.

Det, der ligger i det, er jo, at man allerede efter et halvt år kan formidles et job inden for et bredere fagområde. Det er det ene. Det andet er, at man i nogle situationer også skal kunne formidles et job inden for et lidt større geografisk område.

Nu har vi været inde på børnehavepædagoger og mangelen i nogle kommuner. Jeg kan sige, at i København og på Frederiksberg er der en ledighed blandt børnehavepædagoger på 6,3 pct., og vi ved, at der faktisk ude omkring på Vestegnen eksempelvis mangler pædagoger. Det, forslaget også skal bidrage til – og som jeg jo ikke kan sætte i gang, før det bliver vedtaget her i Folketinget – er at få formidlet, at nogle af de ledige pædagoger, der er i uddannelsesbyerne, også tager job uden for uddannelsesbyer, det gælder for så vidt også i Århus.

Det kan være noget, det kan løse nogle af de problemer, som spørgeren har stillet og rejst her.

Og på den baggrund vil jeg godt sige, at det kan forekomme at være lidt ejendommeligt, at lige præcis Enhedslisten var så meget imod det lovforslag, som faktisk kan bidrage til at løse nogle af de problemer, som denne forespørgsel handler om.

Bruno Jerup (EL):

Jeg vil starte med at takke ordførerne og regeringen for debatten her i dag. Det er i hvert fald interessant at se, at regeringen ikke har forsøgt at benægte, at der er væsentlige flaskehalsproblemer inden for de områder, som vi har nævnt i forespørgselsdebatten.

Det er også interessant at se, at man heller ikke har forsøgt at argumentere mod nogle af de overvejelser, som undertegnede havde i ordførertalen, om, hvordan det vil udvikle sig på bl.a. lærer- og sygeplejerskeområdet.

Jeg noterede mig også, at arbejdsministeren siger, at der selvfølgelig kan gøres mere, men jeg vil sige, at nogle af de instrumenter, som

arbejdsministeren har lagt på bordet, bestemt ikke lige er den kop te, som Enhedslisten vil anbefale. Vi vil i stedet for anbefale, at man går den rigtige vej, nemlig sørger for at sikre, at der bliver flere uddannelsespladser, og at man simpelt hen uddanner så mange, at kapaciteten kommer til at tilsvare både det nuværende og det fremtidige behov.

Vi mærker os, at undervisningsministeren siger, at det ikke har været muligt at få flere uddannelsespladser under de nuværende forhold, og at der er nogle områder – det gælder bl.a. pædagogområdet, lærerområdet og lægeområdet – hvor det er sådan, at man stadig væk har en adgangs begrænsning. Det betragter jeg som en rent politisk konstatering: Man har ikke været i stand til fra regeringens side at komme igennem med at lave en ændring på området, således at der faktisk bliver mulighed for at uddanne flere.

Jeg noterede mig også – og det lyder til at være en fælles overvejelse i de fleste partier i Folketinget – at man har en bevidsthed om og en klar erkendelse af, at problemerne i forhold til den mængde sygeplejersker, der uddannes, og til, hvor mange der er, er store. Men det er altså ikke noget, der kan løses ved at henvise til, at sygeplejerskerne skal løbe stærkere, eller ved at henvise til, at vi bare skal flytte lidt rundt på dem eller give dem nogle andre opgaver.

Det er virkelig en af de svære opgaver, og jeg ser frem til, at undervisningsministeren ved lejlighed kommer med et forslag til en løsning på nogle af de problemer, for ud over en motivationskampagne og andet er der altså en række andre problemer, som vi også nævnte i vores ordførertale.

Jeg er enig med ministeren og også med hr. Rahbæk Møller i, at det selvfølgelig er de unges eget valg, om de ønsker at vælge den ene, den anden eller den tredje uddannelse. Men jeg vil jo ikke undlade at nævne, at både regeringen og hr. Rahbæk Møller ved andre lejligheder også her i Folketinget har deltaget i diskussioner om, hvordan man f.eks. kunne tiltrække flere unge inden for det tekniske og naturvidenskabelige område. Det var et område, hvor Folketinget uden problemer kunne gå ind, til trods for at der ikke er arbejdsløshed på nuværende tidspunkt.

Alt i alt synes vi, at det har været en interessant debat. Vi kan også konstatere – det er både godt og nogle vil sige skidt – at Venstre og De Konservative stort set har meldt sig fuldstæn-

dig ud af en fornuftig diskussion af spørgsmålet om, hvordan man skal løse flaskehalsproblemerne. Det eneste bud, man har, er, at der skal ske privatiseringer, og at der skal udliciteringer til. Derudover skal antallet af offentligt ansatte og udgifterne holdes konstant, og så skal man afskaffe alle de velfærdsgoder, der findes inden for det offentlige; det gælder orlov, og hvad ved jeg. Det skulle ligesom være de løsninger, som Venstre og De Konservative kunne komme med. Vi må håbe, at de aldrig får magt, som de har agt. Det er vel det eneste, der er at sige til det.

Jeg vil gerne sige tak til Socialistisk Folkepartis ordfører, hr. Kjeld Rahbæk Møller, både når det gælder støtten til problemstillingen, og når det gælder det forslag til vedtagelse, som vi er fælles om.

Jeg vil også benytte lejligheden til at sige tak til fru Annette Just for en støtte til visse elementer i noget af det, jeg tog frem i min ordførertale, bl.a. spørgsmålet om, hvorvidt det er muligt for arbejdsløse at udnytte den tid uden for de almindelige dagtimer, hvor de ikke skal stå til rådighed – altså om aftenen – til at tage en uddannelse. Der synes vi det er på tide, at regeringen lytter til den fornuftige tale fra Enhedslisten, SF, fru Annette Just og andre og prøver at gøre noget ved det problem. Og så skal man lukke ørerne for De Konservative og Venstre, som til det her spørgsmål ikke har noget at byde på.

Jeg vil sige tak for debatten.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 8 af Bruno Jerup (EL) og Kjeld Rahbæk Møller (SF) (se foran) forkastedes, idet 11 (SF og EL) stemte for, 92 (S, V, KF, RV, FP, CD og DF) imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 19: Forslag til lov om korte videregående uddannelser. (Erhvervsakademiuddannelser).

Af undervisningsministeren (Ole Vig Jensen).
(Fremsat 9/10 97).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Anne-Marie Meldgaard (S):

Næsten 3 år har forhandlingerne og forarbejdet til dette lovforslag om korte og videregående uddannelser været undervejs. Vi må så håbe, at indholdet viser sig at have været værd at vente på, men med udgangspunkt i regeringens bestræbelser på at skabe et sammenhængende og gennemskueligt uddannelsessystem så tror jeg, at netop dette forslag om de korte videregående uddannelser er et skridt i den rigtige retning for at nå målet.

Det har med det nuværende system været ganske umuligt at få et overblik over, hvordan de enkelte uddannelser kunnet kombineres, og hvordan mest mulig uddannelse kunne give merit og på den måde støtte den uddannelsessøgende i et videre uddannelsesforløb. Det er netop i denne sammenhæng, at den nye lovs fælles rammer med hensyn til adgang, varighed, formål, udbud og rådgivning skal ses. Jeg synes også, det er vigtigt at se det element i det, hvor man forpligter de enkelte uddannelsesinstitutioner til at styrke både fagligheden og kvaliteten i uddannelserne.

Netop forenklingen af adgangsvejene er meget positiv, og vi ønsker meget at understrege, at fastholdelsen af erhvervsuddannelser som afsæt har stor betydning for den her slags uddannelser og ikke mindst i lyset af, at en hel ny gruppe på forhånd kan se, at de faktisk har muligheder for efterfølgende at forsætte en længere videregående uddannelse. På den måde tror jeg, at det bliver mere attraktivt for mange unge, og al den forvirring, der er og har været om den lovmæssige forankring, er løst ved dette forslag om et fælles lovgrundlag.

Om strukturen på det nye råd nu er nødvendig på den måde, som det er skruet sammen, vil jo vise sig. Selve strukturen har jeg ikke så meget kritik af, men jeg kunne godt tvivle lidt om størrelsen på rådet: Er det hensigtsmæssigt, at det er så omfangsrigt, som det er? Jeg så ger-